

॥ श्री ॥

सत्यनारायणनी कथा

उपाधी प्रसिद्ध इति.

शा० युजी नाल भगनलाल शुक्सेलर.

સાચીત માવ, 'મેઘેનું' રાડ-મુશ

प्रवृत्ति १ सी.

17 2000

આ પનાર—ગોવિન્દજી હાથ્યાભાઈ નાયક.

॥ "अनाविल अंधु" प्रोन्टींग प्रेस-सुरत.

क्रिमत ३. ०-८-२

五
五
五
五

১৫১৫১৫

卐卐卐卐卐卐卐卐卐卐卐卐卐卐卐卐

[illegible]

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌટુંબીશિક્ષિત વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૮૫૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ સત્યનારાયણની કથા

વિષય પ ૨૩: ૨૨૬ ના ૨૧૮૫

અધ્યક્ષ શ્રી સત્યનારાયણની પૂજાનો વિધિ.

પૂજામાં ઉપયોગી સામગ્રી.

સત્યનારાયણની પૂજા કરનાર ગૃહસ્થે શ્રી સત્યનારાયણની પૂજા માટે નાચે પ્રમાણે સામગ્રી કરવી—મંડપ માટે કેળના થાંભલા, મંડપના આસપાસ બાંધવા માટે આંખાનાં પાંદડાંનું તોરણ, પીપળા, ઉંમરો વિગેરે પાંચ જાતના વૃક્ષના પદ્મવા ગોળ, નૈવેદ્ય માટે લક્ષ્મી તથા સત્યનારાયણની સુવર્ણમુર્તિ, તાંબાનો કળશ, પંચપાત્ર, તરલાણું આચમની, જનોઇના બે જોટા, પાંચ જાતના રત્નો તરીકે સુવર્ણમુદ્રા, રૂપાનાણું અથવા તો તાંબાનાણું, વસ્ત્ર તથા ઉપવસ્ત્ર, ગોખા, ઘઉં, કુકુંભ, અખીલ, દુધ, ગુલાલ, વર્ષોષધિ, ધુપ, પુષ્પો, હળદરના ગાંઠીઆ, નાકું, એક હળર ને એક તુલસીદલ, નાળીંબર, પાન, સોપારી, પાવલીના પૈસા; કેળાં વિગેરે ફળો, પુષ્પની બે માળા, રૂમાલ, દુધ, દહીં, ઘી, મધ તથા સાકર, પુણ્યાદવાયન માટે એક તાંબાનો કળશ, શ્રીલક્ષ્મીનારાયણને પધરાવવા માટે બાજક, નૈવેદ્ય માટે સવાશેર ઘી, સવાશેર સાકર, સવાશેર દુધ, સવાશેર ઘઉંનો રવો તથા સવાશેર કેળાં આ પ્રમાણે સર્વ સામગ્રી કરવી કે જેથી સત્યનારાયણદેવની પૂજામાં વિઘ્ન આવે નહિ. નમસ્કાર કર્યા પછી બે હાથ જોડાવી નીચેના આચાર્ય મંત્રો બોલવા:—

ૐ શ્રીમન્મહાગણપતયે નમઃ શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ । શ્રી લક્ષ્મીનારાયણાભ્યાં નમઃ । શ્રી કુલદેવતાભ્યો નમઃ । શ્રી હૃષ્ટદેવતાભ્યો નમઃ । ગ્રામદેવતાભ્યો નમઃ । સર્વેભ્યો બ્રાહ્મણેભ્યો નમઃ ।

ૐ સુમુખશ્ચેકદન્તશ્ચ કપિલો ગજકર્ણકઃ ॥ લંબોદરશ્ચ વિકટો વિઘ્નનાશો વિનાયકઃ ॥ ૧ ॥ ધુમ્રકેતુર્ગણાધ્યક્ષો ભાલચંદ્રો મજાનનઃ ।

द्वादशैतानि नाम्नादि, यः पठेच्छृणुयादपि ॥ २ ॥ विशारमे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा ॥ संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्य न जायते ॥ ३ ॥ शुक्लांबधरं देवं जाशिवर्णं चतुर्भुजं ॥ प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ ४ ॥ अभीप्सीतार्थसिद्ध्यर्थपूजितो यः सुरासुरैः ॥ सर्वविघ्नहरस्तस्मै गणाधिपतये नमः ॥ ५ ॥ वक्रतुंड महाकाय सूर्यकोटीसमयम ॥ निर्विघ्नं कुरुमे देव सर्वकार्येषु सिद्धिदः ॥ ६ ॥ सर्वमंगलमांगल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके ॥ शरण्ये त्रयवं गौहि नारायणे नमोस्तु ते ॥ ७ ॥ लाभस्तेषां जयस्तेषां जयस्तेषां कुरुस्तेषां पराजयः ॥ येषांभिन्दीवरयामो हजस्थो जनार्दनः ॥ १ ॥ सर्वप्यारंभकार्येषु त्रयस्त्रि भूवनेश्वराः ॥ देवादिशंतु नः ॥ सिद्धिं ब्रह्मेशानजनार्दनाः

पुजने। विधि.

अत्राय महामांगल्यफलप्रदे मासोत्तमे मासे अमुकमासे अमुक पक्षे अमुक तिथौ अमुक वास्तरे अमुक नक्षत्रे ॥ मम सकलदुरतोपशमनसर्वापच्छांतिपूर्वक भकलमनोरथ सिद्ध्यर्थं त्रयासपादितसावया गणेश भौरीवरुण ब्रह्माविष्णुरुद्रलक्ष्मी सूर्या निचग्रहदेवतेषांष्टलोकपाल देवता पुजनपूर्वकमगो कृत श्री सत्यनारायणपुजन तथा तत्पश्चात्प्रवणमह करिष्ये ॥ तदंगी भुतमासनादिकलशाराधन च करिष्ये ॥ अथ लक्ष्मीने हाथभांनुं ७७ पृथ्वीपर मुकुटं संकटं यद्य रत्ना पछी यन्मानने ये हाथ जेडीने पृथ्वीदेवीनी आराधना करवी ३-पृथ्वीतया घृता लोका देवीत्वं विष्णुना गृवा त्वं च भारयमां देवि पवित्रं कुरु चासनम ॥ आ भंत्रं लक्ष्मीने पोताना आसनपर पाणी छांटवुं तथा आसपासनी लुभिपर पणु पाणी छांटवुं ते पछी हाथभां योआ बधने नीयेने भंत्रं लक्ष्मीतां लक्ष्मीतां ते योआ यार दिशाओभां नांजवा.

अङ्गर्जनु ते मुता ये मुता भुक्तिर्लक्षिता ॥ ये मुता
विष्णु कर्तारस्ते नश्यन्तु शिवात्मया ॥ १ ॥

गणपति पुष्पन

पङ्की ते तेभां दक्षिणा नञ्जावपी पङ्की ते कण्ठभांथी योऽङ्ग भाङ्गी
पञ्चपात्रभां लेपुं अने द्वात्रिंशं गण लक्ष्मणे गणपतिनी पुष्प. द्रव्य
योआनी के धडिंती द्वात्रिंशपर अङ्क तांशुल उपर गणपतीनी मुर्ति
के सोपारी पञ्चरावपी. रम्य सुशोभनं दिव्यं सर्वसौख्यकरं
शुभम् ॥ आसनं च मया दत्तं गृहाण परमेश्वर ॥ गणपतिना
समीप आसनार्थे पुष्प अर्पणं कर्त्तव्यं श्री सिद्धिबुद्धिसहितम-
हत्सगणपतयेपादयोः पादौ हस्तयोरर्घ्यं समर्पयामि ॥ गणपति
देवते पाद तथा अर्घ्यं अर्पणं कर्त्तव्यं स्नानं कर्त्तव्यं पङ्की नवमि
स्तुतिभिर्युक्तं त्रिगुण देवतामयं ॥ उपवीतं मया दत्तं गृहाण
परमेश्वर ॥ उपवीतं पञ्चरावपुं. श्री खड्गं चन्दनं दिव्यं मङ्गाढ्यं
सुमनीहरम् ॥ विलेपनं सुरश्रीष्ठं चन्दनं प्रतिगृह्यताम् ॥ चन्दनं
यदावपुं अक्षताञ्च सुरश्रेष्ठा कुंकुभीकाः शुशोभिता ॥ भक्ता
निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर ॥ अक्षतं यदावपुं.
मालवादानि सुगंधीणि मालत्यानी च प्रभी ॥ मया हृतानि
पुनार्थे पुष्पाणि प्रतिगृह्यताम् ॥ पुष्पे यदावपुं. दुर्वाकुरान्स-
हरितागमृतानमङ्गुलपान ॥ आनीतांस्तत्र पूजार्थं गृहाण
गणनायक ॥ दुर्वा यदावपी. हरिद्रा कुंकुमं चैव सिंदुराच्च सम-
श्रितम् ॥ सौभाग्यं द्रव्यसयुक्तं गृहाण परमेश्वर ॥ सौभाग्यं
द्रव्यं यदावपुं.

वनस्पतिस्मोद्भूतो गन्धाढ्यो गन्ध उत्तमः ॥ आधेयः
सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥ धूपं कर्त्तव्यं सायं वसति-

કુકં બહિના યોજિતં ચાર્કરન્મનિઃ ॥ નિષં દેવેશ ત્રૈલોક્યં
તિમિરામહ ॥ દીવાપર પુષ્પ યદાવર્વા. ચાર્કરાજંદસ્યાચાનિ
દધિશ્ચીર ગતાન ચ ॥ આહારં ભક્ષમોઽયં ચ નૈવેશં પ્રતિ-
ગૃહ્ણતામ્ ॥ નૈવેશં ધરવું. પુંગીફલં મહાદિવ્યં નાગપલ્લુર્વૈયુતમ્ ॥
ચલાદિચુર્ણસયુક્તાંતાંબૂલં પ્રતિગૃહ્ણતામ્ ॥ પાન સોપારી વિગેરે
અર્પણુ કરવાં..

એવં ફલં મયાદેવ સ્થાપિતં પુરતસ્તવ ॥ તેન મે સફલાવાસિવેજ્જન્મ-
નિજન્નપિ ॥ શ્રીકૃષ્ણ અર્પણુ કરવું. હિરણ્યગર્ભગર્ભસ્થ હેમવીજં વિભાવસોઃ
અનંતપુણ્યફલતમઃ શાન્તિ પ્રયચ્છ મે ॥ ગણપતીના સનમુખ દક્ષિણા ધરવી.

કર્પુરકં મહારાજ રસોદ્ભુતં ચ દોષકમ્ । મંગલાર્થ મહીપાવ
સપ્તઘ્રાણ ગણેશ આરતી કરવી. યાનિ કાનિ ચ પાપાનિ ગણપતિની
પ્રદક્ષિણા કરવી. અને પછી ત્વાં વિગ્રહશત્રુ દલનેતિ ચ સુંદરેતિ ભક્તપ્રિયેતિ
ચરદેતિ સુખપ્રદેતિ । વિદ્યાપ્રદેયશ્ચહરેતિ ચ યે સ્તુવન્તિ તમ્જો ગણેશ વરો
મદનિત્યમેવ ॥ પુખ્તો ગણપતિના ચરણુમાં અર્પણુ કરી ભરતક
નમાવીને પ્રણામ કરવાં.

અભિશેક કળશનું પૂજન

તે પછી યજ્ઞમાને પોતાની સનમુખ ચોખ્ખાની ઢગલી કરી તેના
ઉપર તાંબાનો કળશ સ્થાપન કરીને હૈયરુખ્યાદિ સંમૂત તામ્રજં સૂદઢ
નથં । કલશં ધૌતકલ્પભાવં છિદ્રવર્ણં વિવર્જિતમ્ ॥ કળશની પ્રાર્થના કરવી.
જીવનં સર્વજીવાનાં પાવન પાવનાત્મકમ્ । વીજં સર્વૌષધીનાં ચ તજ્જલ
પૂમ્યામ્યહમ્ ॥ કળશમાં પાણી ભરવું. સૂત્ર કાર્યાસંમૂત બ્રાહ્મણા નિર્મિત
પુરા । યેન ચત્રં યગત્સર્વં વેદનં કલશન્ય ચ । કળશને કંઠે સુત્ર વિટવું.
દેવેભ્યઃ પુન્તી જાતાં દેનેભ્યશ્ચિયુર્મં પુરા । શતં તતુ ચ યા વશુજીવનં
જીવનાય ચ ॥ કળશમાં સર્વોપધ નાંખવી. દૂધામૃત સપત્રે શતમૂલ-

સર્તાકુરે ॥ શતપાતકસંહત્રી શતમાયુષ્યવધાનિ ॥ પાણીના કળશમાં દૂર્વા
નાખવી. અશ્વત્થો હુશરપ્લક્ષ્વ તમ્યપ્રોષપલ્લવવાઃ ॥ પંચમગાદિતિ પ્રોક્તાઃ
સર્વ કર્મસુ શોમના ॥ વિવિધ પુષ્પસંજાત દેવાનાં પ્રિનિવર્ધનમ્ ॥ ક્ષપ્ત
યત્કાય સંભૂત કલશે નિક્ષિપામ્યહમ્ ॥ પાંચ પલ્લવો તથા પુષ્પો
કળશમાં નાખવા. ચાન્વોષધિમનુષ્યાણાં જીવનં પરમં સ્મૃતમ્ । ક્ષિપ્તં
યત્કાર્યસંભૂતં કલશે નિક્ષિપામ્યહમ્ ॥ કળશમાં ધાન્ય પ્રક્ષેપ કરવે.
પુગીફલમિદં દિવ્યં પવિત્ર પાપનાશનમ્ । પુત્ર પૌત્રાદિફલદં કલશે
નિક્ષિપામ્યહમ્ ॥ કળશમાં સોપારી નાખવી હિરણ્યગર્ભ કળશમાં
દક્ષિણાર્થે સુવર્ણ અથવા તેા રૂપાનાણું નાખવું કનકં કુલિશં નીલં
પદ્મરાગં ચ મૌક્તિકં ॥ એતાગી પંચ રત્નોનિ કલશે નિક્ષિપામ્યહમ્ ॥
પાંચ રત્નો અને તેને અભાવે રૂપા નાણું ચથા શક્તિ નાખવું, તે
પછી હાથમાં અક્ષત લઇ નમો નમસ્તે સ્ફટિક પ્રભાય સુશ્વહારાય
સુમંગાય । સુપાશ રસ્તાય ઉપાસનાય જલધિનાથાય નમો નમસ્તે વરુણ
માવાહયામિ હાથમાં અક્ષતો કળશ ઉપર ઊંટવા તે પછી વરુણાય નમઃ
એમ બોલી ચંદન, પુષ્પ, ધૂપ, દીપ, નીવેદ્ય ફૂલ, મુંખવાસ, તાંબુલ
દક્ષિણા વિગેરે વસ્તુ દેવની પાસે તે તે પદાર્થોનાં નામની સાથે
સમર્પયામિ એમ કહીને મુકવા. હવટે અનય પૂજયા સાંગઃ સપરિવારો
વરુણવેવઃ પ્રીયતામ એમ કહીને હાથમાંનું પાણી જમીન ઉપર મુકવું
તે પછી કંકુથી હાથ ખરડી કળશ ઉપર નાળીએર મુકીને તે કળશ
હાથવડે જમણા ખભા તરફ ઊભી રાખવો યજમાને તે કળશ હાથમાં
રાખતી વખતે ઉભા થઇ પૃથ્વીપર છુટણુ ટેકવીને બેસવું અને
પોતાના પુરોહિત તરફ જોઇને કહેવું કે મો બ્રાહ્મણાઃ મહા સકુટુંબિને
પ્રહાજનામમકુર્વાણાય આશીર્વચનમપેક્ષમાણાય અસ્ય કર્મજઃપુણ્યાહ પુણ્યાહ
મવન્તો મવન્ત પુરોહિતે તેના ઉત્તરમાં ત્રણવાર કહેવું કે પુણ્યાહ

સત્યનારાયણની કથા.

પુણ્યાહં પુણ્યાહં કહીને યજ્ઞમાને કહેવું કે મો બ્રાહ્મણાઃ મહ્ય સ અસ્ય કર્મણઃ કલ્યાણ મવંતો મવંતુ એટલે પુરોહિતે કલ્યાણમ્ એ ૫૬ ત્રણ વાર બોલવું ફરીને યજ્ઞમાને કહેવું કે મો બ્રાહ્મણાઃ મહ્ય સ અસ્ય કર્મણઃ ક્લર્ષિ મવંતો મવંતુ એટલે પુરોહિતે કર્મકલ્યાણમ્ એમ ત્રણ વાર કહેવું, ફરીને યજ્ઞમાને કહેવું કે મો બ્રાહ્મણાઃ મહ્ય સ અસ્ય કર્મણઃ સ્વસ્તિ મવંતો મવંતુ એટલે પુરોહિતે સ્વસ્તિ એમ ત્રણ વાર કહેવું, ફરીને યજ્ઞમાને કહેવું કે, મો બ્રાહ્મણાઃ અસ્ય કર્મણઃ શ્રીરસ્તિવિતિ મવંતો મવંતુ એટલે પુરોહિતે અસ્તુ શ્રીઃ એમ ત્રણ વાર બોલવું.

એમ પુરોહિતે યજ્ઞમાન અને યજ્ઞમાન પતિને પેલા મંત્રો કળશના જળવડે અભિષેક કરવો અને તે વખતે યજ્ઞમાન પતિને યજ્ઞમાનને ડાબે પડબે બેસાડવી અને નીચેના મંત્રોથી કળશમાંના પાણી વડે યજ્ઞમાન અને યજ્ઞમાનની પતિ પર જળનો અભિષેક કરવો. મમં તે વરુણી રાજા મમ સૂર્યો વાકરઃ ॥ મમમિદ્રથ વ મવંતો મમ સસવથો દધૌ ॥ યતે કેશેષુ દૌર્ભાગ્ય સોમન્ત યન્ચ મૂષની ॥ લલાટે કર્મયોરક્ષ્ણો નિધનન્તુ તે સદા ॥

શ્રી સત્યનારાયણનો પૂજન વિધિ

યજ્ઞમાને હાથમાં જળ લઈ અન્નચર્યાદિ પૂર્વના પેડે બોલીને સ્યામૂતૈઃ અંગપ્રત્યંગસંવિસમુત્પન્નંઆતપામિસંયોગજનિતદોષપરિહારાર્થ અગ્ન્યુત્તારણમહં કરિષ્યે ॥ એ રીતે મંત્રક્રમ કરી મુર્તિને ઘી લગાડીને તેની ઉપર પાણીની ધારા કરવી. પછી લક્ષ્મીનારાયણની મુર્તિને હાથમાં લઈ ઓં હ્રીં ક્લીં યં રં લં શં ષં, હં ળં ક્ષં હં સંઃ સોહં ॥ આ મુર્તિમાં પ્રાણ આવો ! ઓં હ્રીં હંસઃ સોહં આમાં જીવનો સંચાર થાવ ! ઓં હ્રીં હંસઃ સોહં ॥ એમ કહીને આમાં સર્વ ધર્મોના વાસો થાવ ! એમ કહેવું તે પછી 'શ્રી સાત્તકાર' એ મંત્ર કરીને શ્રી લક્ષ્મીનારાયણનું ધ્યાન કરવું. અને નીચેના મંત્રથી આવાહન કરવું:-આવાહયે ત્યાં

गरुडोपरिस्थितं रत्नार्धदेहं सुरराजवर्दिनम् ॥ कर्त्तव्यं चक्रमहाब्जहस्तं
भजामि देवं वसुदेवसूनुम् ॥ ओं भद्रं नारायणं आवाहानं करेत् ॥
सिंहासने रत्नमये सदैव हेष्वाभर्षीतावरं क्षोभमानम् ॥ कृपानिधे नमः
विश्वभूतैस्त्रिभुवनैस्त्रिभुवनैः ॥ ओं भद्रं लक्ष्मीं आसनं
तथा पादौ अर्पय्य करेत् ॥ सुवर्णपात्रे यमुनाजलं शंखपाक्षैः पुष्पैश्चयेत् ॥
मयानितं पादमिदं गृहाण मो जानकीनाथ नमो नमस्ते ॥ ओं भद्रं लक्ष्मीं
पादौ अर्पय्य करेत् ॥ सुनिर्मलं जङ्घपदाब्जनिर्मलं गङ्गादियुक्तं महाद्भुतं
च ॥ निवेदितं विश्वगुरो च तां गृहाण हृद्यं भगवन्नमस्ते ॥ आ भद्रं
लक्ष्मीं अर्पय्य करेत् ॥ मो पुण्यकीर्तिश्वर विश्ववाहो ब्राह्मविभिः
पूजितपादपद्म ॥ गृहाण देवेश मया निवेदितमाचक्ष्यतां विश्वविनोदि विष्णो ॥
ओं भद्रं लक्ष्मीं आचमनं आपवुं ॥

ते पक्षी सुस्वादुनातिरुच्येन गन्धैश्च पनसा विभो ॥ स्नानीयं ते
महामक्त्या गृहाण पुरुषोत्तम ॥ आ भद्रं लक्ष्मीं द्वितीयं स्नानं करावुं ॥
पक्षी शुद्धं जलं स्नानं करावुं चंद्रमैच्छसंकाशं सर्वदेवाप्रयं दधि ॥
स्नानार्थं मया दत्तं प्रस्यथ प्रतिगृह्यताम् ॥ ओं भद्रं लक्ष्मीं तृतीयं
स्नानं करावुं अने पक्षी शुद्धं जलं स्नानं करावुं धृतकुम्भसमायुक्तं
गृतयोनेगृतप्रियं ॥ गृतभुक् गृतदातासि गृतं स्नानीयं गृह्यताम् ॥ ओं भद्रं
लक्ष्मीं चतुर्थं स्नानं करावुं पक्षी शुद्धं जलं स्नानं करावुं मधुरूपो
वसंतं स्वं त्वमेव सर्वदा विभो ॥ मधुसूदनसंप्रीत्य मधुस्नानीयं गृह्यताम् ॥
ओं भद्रं लक्ष्मीं पञ्चमं स्नानं करावुं पक्षी शुद्धं जलं स्नानं करावुं
शर्कराशृतसंयुक्तं त्वेव शर्करा प्रमो ॥ अमृतं शर्करा प्रीत्या स्नानीयं
प्रतिगृह्यताम् ॥ ओं भद्रं लक्ष्मीं शर्करां स्नानं करावुं अने पक्षी
शुद्धं जलं स्नानं करावुं ते पक्षी श्रीलक्ष्मीनारायणं ६५२ पुत्रं
शुक्लं अथवा तो विष्णुशुक्लं जलं वडे अलिपेकं करेत् ॥ अलिपेकं

अर्था पक्षी वेदसूक्तसन्नायुक्ते यश सायसम्बिते ॥ सर्वधर्गकदे देव वाससी
 प्रतिगृह्यताम् ॥ ओ मंत्र लक्ष्मीने श्रीलक्ष्मीनारायणने वस्त्र पहोराववा
 ब्रह्मविष्णुमहेशेश्वरनिमित्तं ब्रह्मसूत्रकम् ॥ यज्ञोपवितदानेनप्रीयतां कमलापतिः ॥
 आ मंत्र लक्ष्मीने यज्ञोपवित पहोराववुं. श्रीकांड चंदन दीप्यं गंधाढ्यं
 सुमनोहर ॥ विलेपनं सुरभेष्य चंदन प्रतिगृह्यताम् ॥ ओ मंत्र लक्ष्मीने
 अंजन अढाववुं. हरिद्वारजिता देवो परसौभाग्यदायिनो ॥ अतस्त्वां
 पुजयिष्यामि गृहाण परमेश्वरो ॥ ओ मंत्र लक्ष्मीने लक्ष्मीने हरिद्रा
 अढाववी कुंकुमकामद दिव्यं कामनाकामसंभवम् कुंकुमेनाचितो वेवी
 गृहाण परमेश्वरी ॥ ओ मंत्र वडे कुंकुम अढाववुं अक्षताश्च सुरेश्रेष्ठाः
 कुंकुममाक्ता सुशोभिताः । मया निवेदिता मधत्या गृहाण परमेश्वर ॥ ओ
 मंत्र लक्ष्मीने अक्षत अढाववी मल्लिकादि सुगन्धीनि मालत्योनि वै प्रभो ॥
 मया हतानि पुजार्थं पुष्पाणि प्रतिगृह्यताम् ॥ ओ मंत्र लक्ष्मीने श्री
 सत्यनारायणने पुष्प अढाववा, ते पक्षी विष्णुना सहस्र नाम वडे
 श्रीनारायण उपर ओक हजर तुलसीदल अढाववां तुलसीदल अढाववा
 पक्षी वनस्पतिरक्षोवभूतो गंधाढ्यो गंधउत्तमः ॥ आर्धेयः सर्वदेवानां
 धूपोयं प्रतिगृह्यताम् ॥ ओ मंत्र वडे धूप करवो सज्य च वनिसंयुक्त
 वहिना योजित मया ॥ दीपं गृहाण देवेश त्रैलोक्यतिमिरापदम् ॥ ओ मंत्र
 लक्ष्मीने दीपक अर्पण करवो घृतपकं हयिस्यान्नं पायसं च सशर्कर ॥
 कदलीदुग्ध संयुक्त नैवेद्य प्रतिगृह्यताम् ॥ ओ मंत्र वडे शीरानुं तथा
 इणानुं नक्षत्र अर्पण करवुं ते पक्षी शुभ प्रक्षालन करावी ते नीयेना
 मंत्रथी सत्यनारायण देवने आयमन कराववुं लवंगकर्पूरमुतं तांबुलं
 पूजितम प्रीत्या गृहाण देवेन मम सौख्य विविर्धय ॥ ओ मंत्र लक्ष्मीने
 तांबुल अर्पण करवुं. हिरण्यगर्भगर्भस्व ओ मंत्र लक्ष्मीने तेमनी सभीप
 दक्षिणा करी. इदं फलं मया देव स्थापितं पुरस्त्व ॥ तेमने सफलावा

સત્યનારાયણની કથા.

૯

સિર્મજજમનિ જાનજની ॥ એ મંત્ર બાણી શ્રી સત્યનારાયણ દેવના
અરણ્યારવિદ્માં શ્રીદુળ અર્પણ કરવું ચતુર્વતિસમયાયુક્ત ધૃતેષુ ચ
સુપુરિતમ ॥ નીરજીજેન સંતુષ્ટો મવત્તેવ જગત્પતિઃ ॥ એ મંત્રથી તેમની
આરતિ કરવી તે પછી યાનિ કાનિ ચ પાપાનિ જન્માંઘ્નરકતાનિ ચ ॥
તાનિ તાનિ વિનશ્યન્તિ પ્રદક્ષિણપદે પદે ॥ એ મંત્ર બાણી બાણી
શ્રી સત્યનારાયણ દેવની પ્રદક્ષિણ કરવી તે બન્ને હાથમાં પુષ્પ લઇને
નીચેના મંત્રથી પુષ્પાંજલિ કરવી. વિદ્યાબુદ્ધિધનૈશ્વર્યપુનાદિસંપદઃ ॥
પુષ્પાંજલિપ્રક્ષાનેન દેહિને રૂપિસંતં વરમ્ ॥ આ રીતે પુષ્પાંજલિ થઈ રહ્યા
પછી એ હાથ બોડીને નીચે પ્રમાણે પ્રાર્થના કરવી.

યન્મયા ભક્તિયુક્તેન પુષ્પં પત્રં ફલં જલં ॥ નિવેદિત ચ નૈવેશં
તદમ્રહાણાનુકંપયા ॥ મંત્રદિનં ક્રિયાહીનં ભક્તિહીનં જનાર્દન ॥ યત્પુજિતં
મયા દેવ પરિપૂર્ણં તદસ્તુ મે અમોઘ પુંડરીકાક્ષં તૃપ્સિહ દૈત્યસૂનનં હૃષીકેશં
જગન્નાથ વાગ શ ધરદાયક ॥ ગુણત્રય ગુણાતીતં ગોવિંદ ગરુડધ્વજં ॥
જનાર્દન જનાતીતં જાતકીવલ્લભ હરિમ્ ॥ પ્રણમામિ સદા ભક્ત્યા નારાયણમતઃ
પરમ્ ॥ દુર્ગમે વિષમે ઘોર શત્રુભિઃ પરિપીડિતે ॥ નિસ્નાયસ્વ મધેષુ તથા
મિષ્ટફલેષુ ચ ॥ નામાન્યે તાનિ સકીર્યં રૂપિસંતં ફલપ્રાપ્તુયાત્ ॥ સત્યનારાયણ
દેવં વંદેહં કામદં પ્રમુ ॥ લીલયાચિતદં વિશ્વસ્થેન વસ્મૈ નમોનમઃ ॥

॥ રૂપિસંતં સત્યનારાયણ પૂજા સમાપ્ત. ॥

અથ સત્યનારાયણની કથા.

અધ્યાય ૧ લો.

॥ પ્રથમ ઉચ્ચુઃ ॥

एकदा नैमिषारण्ये ऋषयः शौनकादयः ॥

पप्रच्छुर्मुनयः सर्वे सुतं पौराणिकं खलु ॥१॥

અયોધ્યાની સમીપે નૈમિષારણ્યમાં રહેનારા અને
મંત્રને જ્ઞેનારા, શૌનક આદી રૂષીઓ, સંપૂર્ણ પુરાણ
જ્ઞાણનારા સુતનામના પુરાણીને નીચેના પ્રશ્ન કરતા હતા. ૧
પ્રતેન તપસા કિં વા પ્રાપ્યતે વાંચ્છિત ફલમ્ ॥
સત્સર્વ શ્રોતુમિચ્છામઃ કથયસ્વ મહામને ॥૨॥

હે મહામુને ! કીયું વૃત્ત અથવા તપ કર્યાથી વાંચ્છિત
ફળ પ્રાપ્ત થાય છે, તે શ્રવણ કરવા ઇચ્છા કરીએ છીએ;
માટે આપ અમને કથન કરો ૨

॥ સૂત ઉવાચ ॥

नारदेनैव संतुष्ट भगवान्कमलापिः ॥

सुरैष्ये यथैवाहं तच्छृणुध्वं समाहिताः ॥३॥

આવો પ્રશ્ન શ્રવણ કરિને સુત કહે છે. કોઈ કાળના
વિષે દેવરૂષી નારદજી અ શ્રીકૃષ્ણને વૈકુંઠમાં એવોજ
પ્રશ્ન કર્યો હતો. તેમાંજે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને ઉત્તર આપ્યો

તેજ તમને કહું છું તે તમે સાવધાન થઈને સાંભળો. ૪
 એકદા નારદો યોગો ષરાનુ પ્રકાંક્ષયા ॥

પર્યટન વિવિધાંલ્લોકાન્મત્યેલોકમુપાગતઃ ॥૪॥

આપ્રશ્ન શ્રીભગવાને કરતાં પહેલાં શ્રીનારદજીરૂપિએક
 વખત મનુષ્ય લોકમાં પારકા ઉપર કૃપા કરવી આ
 હેતુથી આવ્યા. ૪

તતો દષ્ટ્વા અનાન્સર્વાન્નાના ક્લેશસમન્વિતાન્ ॥

નાનાયોનિસમુત્પન્નાન્કિદ્રયમાનાન્સ્વકર્મમિઃ ॥૫॥

અને તે પછી મનુષ્ય લોકમાંના અનેક માણસ નાના
 પ્રકારના ક્લેશ અને યોનીમાં જન્મ આદી વણાં
 પ્રકારનાં દુઃખો ભોગવે છે અને પોતાનાં કર્મો
 કરીને ક્લેશ પામે છે એવું જોઈને. ૫

કેનોપાયેન ચૈતેષાં દુઃખનાશો ભવેદ્ધ્રુવમ્ ॥

इति संचित्य मनसा विष्णुलोकं गतस्तदा॥६॥

“ક્રીયો ઉપાય કર્યાથી આ સર્વ મનુષ્યના દુઃખ-
 ક્લેશ દુર થાય” એવો વિચાર મનમાં લાવી નારદજી
 અનેક પ્રકારોનાં સ્વર્ગ લોકમાંથી ફરતા ફરતા વિષ્ણુ
 લોકમાં ગયા. ૬

तत्रनारायणं देवं शुक्लवर्णं चतुर्भुजम् ॥

शंखचक्रगदापद्मवनमालाविभूषितम् ॥७॥

વૈકુંઠમાં નારદજી ગયા અને ત્યાં શુકલવર્ણ, ચતુર્ભુજ અને દરેક હાથમાં શંખ, ચક્ર ગદા પદ્મ ધારણ કરેલાં છે. પગ સુધિ લટકનારી અને શોભા આપનારી વનમાલા કંઠમાં છે. ૭

દृષ્ટ્વા તં દેવદેવેશં સ્નોતું સમુપચક્રમે ॥

॥ નારદ ઉવાચ ॥

નમો વાહ્મનસાતીતરુપાયાનંતશક્ત્રજે ॥૮॥

એવા સર્વોત્તમ શ્રીનારાયણદેવ (ભગવાન) ને જોઈ નારદરૂપીય તેમની સ્તુતી વંદના કરવા સાડ આરંભ કર્યો નારદજી કહે છે વાણી અને મનથી એવા પણ અતીત એવા અનંતશક્તિરૂપને નમસ્કાર કરું છું. ૮

આદિમધ્યાંતહીનાયતિ ગુણાય ગુણાત્માને ॥

સર્વેષામાદિમુક્તાય ભક્ત્તાનામાર્તિ નાશિને ॥૯॥

તમે આદી મધ્ય અને અંત, આ ત્રણ વગર નિર-ગુણ છતાં ભક્તોની પીડા મટાડવાને સગુણ થવાને આપ સર્વથી પહેલા છો અને ભક્તોના દુઃખ દુર કરો છો. ૯

શ્રુત્વાસ્તોત્રં તતોવિષ્ણુર્નારદં પ્રત્યભાષત ॥

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

કિમર્થમાગતો ઽસિત્વં કિં તે મનસિ વર્તતે ॥૧૦॥

આ પ્રમાણે નારદજીએ કરેલી સ્તુતી સાંભળીને શ્રી
ભગવાન વિષ્ણુ નારદજીને કહે છે “હે નારદરૂપી !
તમે શો હેતુ મનમાં રાખી અહીં આવ્યા છો. ૧૦
કથયસ્વ મહાભાગ તત્સર્વ કથયામિ તે ॥

॥ નારદ ઉવાચ ॥

મર્ત્ય લોકે જનાઃ સર્વે નાનાક્લેશસમન્વિતાઃ॥
નાનાયોનિસમુત્પન્નાઃ પચ્યંતે પાપકર્મભિઃ ॥૧૧॥

“તમારા મનમાં જે કાંઈ હેતુ હોય તે મને કહો તેનો
ઉત્તર હું તમને કહિશ.” એવું શ્રીભગવાનનું વાક્ય
સાંભળી નારદરૂપી કહે છે કે હે પ્રભુ ! મનુષ્ય લોકમાં
સર્વજન અનેક કલેશ થકી યુક્ત એવા અનેક યોનીમાં
ઉત્પન્ન થઈને પાપ કર્મથી રચી પચી રહેલા છે.” ૧૧

તત્કથં શમયેન્નાથ લઘૂપાયેન તદ્વદ ॥

શ્રોતુમિચ્છામિ તત્સર્વકૃપાસ્તિ યદિ તે મયિ ॥૧૨॥

“ માટે તે જનોના દુઃખ હે પ્રભુ ! જે કાંઈ સહેજ
શાળ ઉપાય થકી શાંત થાય એવો ધ્યાન આપની
કૃપા મારા ઉપર હોય તો આપની પાસેથી શ્રવણ
કરવાની હું ઇચ્છા રાખું છું.”

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

સાધુ પૃષ્ઠં ત્વયા વત્સ લોકાનુગ્રહકાંક્ષયા ॥

થત્કૃત્વા મુચ્યતે મોહાત્તચ્છૃણુષ્વ વદામિ તે ॥૧૩॥

એવું નારદ રૂપીનું ભાષણ સાંભળી શ્રી ભગવાને કહે છે હે શ્રેષ્ઠ નારદજી ? તમે ઘણી સારી વાત મને પુછી લોકો ઉપર કૃપા કરવી એવી તમારી ઇચ્છા છે. તો જે વૃત્ત કર્યાથી તમે એ કહેલા બધા પીડા રૂપી મોહમાંથી તે લોકો મુક્ત થશે એના ઉપાય કહું છું સાંભળો. ૧૩

વ્રતમસ્મિહત્પુણ્યં સ્વર્ગ મર્ત્ય ચ દુર્લભમ્ ॥

તવ સ્નેહાન્મયા વત્સ પ્રકાશઃક્રિયતેઽધુના ॥૧૪॥

હે મીત્ર ? ઘણું પુણ્ય આપવાવાળું મનુષ્ય લોકમાં અને સ્વર્ગમાં પણ દુર્લભ એવું વૃત્ત છે તે તમારી સાથે સ્નેહ ભાવ હોવાથી હમણાં કહું છું. ૧૪

સત્યનારાયણસ્યૈવ વ્રતં સમ્યગ્વિધાનતઃ ॥

કૃત્વા સદ્યઃ સુખં ભુક્ત્વા પરમ મોક્ષમાप्नुયાત્ ॥૧૫॥

“સત્યનારાયણ દેવનું વૃત્ત ઉત્તમ પ્રકારે અને વિધિયુક્ત કર્યાથી માણસ તત્કાલ સુખ પામશે અને દેહ છુટ્યા પછી પણ પરલોકમાં મોક્ષ પામશે.” ૧૫

તત્ચર્ચુત્વા ભગવદ્વાક્યં નારદે મુનિરબ્રવીત્ ।

॥ નારદ ઉવાચ ॥

કિં ફલં કિં વિધાન ચ કૃતં કે નૈવ તદ્વ્રતમ્ ॥૧૬॥

આ પ્રકારનું ઇશ્વર વાક્ય સાંભળીને નારદૃષ્ટા પુછે છે કે, “તે વ્રત કયાથી શું ફળ થશે અને તેનું વિધાન કેવું અને પુર્વ આ વ્રત કેમ કરેલું ?” ૧૬

તત્સર્વં વિસ્તારાદ્ બ્રૂહિ કદા કાર્યં હિ તદ વ્રતમ્ ॥

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

દુઃસ્વશોકાદિશમનં ધનધાન્યપ્રવર્ધનમ્ ॥૧૭॥

“વિગેરે સવિસ્તર હકીકતને વ્રત કયારે કરવું ? તે કહેા ” એવો નારદજીનો ફસીથી પ્રશ્ન સાંભળીને શ્રી ભગવાન કહે છે “હે નારદજી ! આ સત્યનારાયણનું વ્રત દુઃખ સોક વિગેરેને મટાડવાવાળું અને ધન ધાન્યને વધારવાવાળું એવું ઘણુંજ ઉત્તમ ફળ આપવાવાળું છે. ” ૧૭

સૌભાગ્યસંતત્તિકર સર્વત્ર વિજય પ્રદમ્ ॥

યસ્મિન્કસ્મિન્દિને મર્ત્યોભક્તિશ્રદ્ધાસમન્વિતઃ ॥૧૮॥

આ વ્રત સ્ત્રીઓને સંતાત અને સૌભાગ્ય પ્રાપ્તી કરવાવાળું એવું છે; તેમજ પુરૂષોને પણ વીજ્ય-વાળું એવું છે, ગમે તે દિવસે પુણ્ય શ્રદ્ધાથી. ૧૮

સત્યનારાયણં દેવં યજેચ્ચૈવ નિશામુખે ॥

બ્રાહ્મણૈર્બાધવૈશ્ચૈવ સહિતો ધર્મતત્પરઃ ॥૧૯॥

અપવાસી રહિને સત્યનારાયણ દેવનું સાયંકાલની
વખતે બ્રાહ્મણ અને પોતાના સગાવહાલા ઇષ્ટમિત્રને
બોલાવીને પુજન કરવું. ૧૯

नैवेद्यं भक्तितो दद्यात्सपादं भक्ष्यमुत्तमम् ॥

રંભાફલં ધૃતં ક્ષીરં ગોધૂમસ્ય ચ ચુર્ણકમ્ ॥૨૦॥

આ પુજનમાં નૈવેદ્યમાં ઘઉંનો રવો પાંચ ચતુર્થાંશ
લઘ તેમાં કેળાં ઘી, ખાંડ, નાંખી સારો શીરો કરીને
અર્પણ કરવો. ૨૦

अभावे शालिचूर्णं वा शर्करा वा गुडं तथा ॥

સપાદં સર્વ ભક્ષ્યાણિ ચૈકીકૃત્ય નિવેદયેત્ ॥૨૧॥

પુજન કરનારને ઘઉંનો રવો ન મળે તો ચોખાનો
લોટ લેવો ખાંડ ન હોય તો ગોળ લેવો પણ બધી
જણસો સરખી એટલે પાંચ ચતુર્થાંશ લેવી. ૨૧

विप्राय दक्षिणा दद्यात्कथां श्रुत्वाजनैः सह ॥

તતશ્ચ બંધુભિઃ સાર્ધ વિપ્રાંશ્ચ પ્રતિભોજયેત્ ॥૨૨॥

પછી પોતાની શક્તી પ્રમાણે બ્રાહ્મણોને દક્ષણા
આપવી અને શ્રી સત્યનારાયણ વૃત કથા પોતાનાં
સગાવહાલાં ઇષ્ટમિત્ર સાથે શ્રવણ કરવી તે પછી પો-
તાનાં સગાવહાલાં તથા બ્રાહ્મણો સાથે ભોજન કરવું

સપાદં ભક્ષયેદ્ભક્ત્યા નૃત્યગીતાદિકં ચરેત ॥

તતશ્ચ સ્વગૃહં ગચ્છેત્સત્યનારાયણં સ્મરન્ ॥૨૩॥

અને ભક્તિએ કરી શ્રી સત્યનારાયણ આગળ
નૃત્ય તથા ગાયન કરવું એવી રીતે નદીના નિર ઉપર
અથવા દેવાલયમાં એવું વૃત કરીને શ્રી સત્યનારાયણ
ભગવાનનું સ્મરણ કરતે કરતે પોતાના ગૃહે જવું. ૨૩

एवं कृते मनुष्याणां वांछासिद्धिर्भवेद् ध्रुवम् ॥

विशेषतः कलियुगे लघूपायोऽस्ति भूतले ॥૨૪॥

આ રીતે આ વૃત ભક્તિથી જે માણસ કરશે તેની
મન કામના સિદ્ધ થશે. આ ધણું કરીને કલિયુગમાં
અનેક તરેહની પીડા થકી પીડીત એવા લોકોને આ
સહેલા ઉપાયથી આ મોટા દુઃખમાંથી મુક્ત થવા સારૂ
ધણોજ નહાનો આ મનુષ્યલોકમાં ઇલાજ છે. ૨૪

इति श्रीकंदपुराणे रेवाखंडे सत्यनारायणकथायां
प्रथमोऽध्यायः ॥ ૧ ॥

અધ્યાય ૨ જો.

॥ સુત ઉવાચ ॥

અથાન્યત્સંપ્રવક્ષ્યામિ કૃત્તં યેન પુરા દિજ ॥

કશ્ચિત્કાશીપુરે મ્વે હ્યાસિદ્ધિપ્રોઽતિનિર્ધનઃ ॥૧॥

સુતજી કહે છે બીજું એક કહું છું કે પુર્વે રમણીય
એવા કાશી ક્ષેત્રના વિષે રહેનારો એક બ્રાહ્મણ
અત્યંત નિર્ધન હતો. ૧

ક્ષુત્તઙ્મ્યાં વ્યાકુલો ભૂત્વા નિત્યં બ્રાહ્મમ ભૂતલે ॥

દુઃખિતં બ્રહ્મણં દૃષ્ટ્વા ભગવાન્બ્રાહ્મણપ્રિયઃ ॥૨॥

તે દરરોજ ભુખે અને તરસે પીડાયેલો આકુલ
વ્યાકુલ થઈ કાશી ક્ષેત્રમાં ફરતો એ બ્રાહ્મણને બ્રાહ્મણ
જેને પ્રિય છે એવા શ્રી ભગવાને જોયો. ૨

બૃદ્ધબ્રહ્મણરૂપસ્તં પ્રપચ્છ દિજમાદરાત્ ॥

કિમર્થં ભ્રમસે વિપ્ર મહીં નિત્યં સુદઃખિતઃ ॥૩॥

અને પોતાનું રૂપ બદલી ધરડા બ્રાહ્મણનું રૂપ લઈ
એ હરિદ્ર બ્રાહ્મણને પુછે છે કે “હે બ્રાહ્મણ ! અત્યંત
દુઃખીત એવો જે તું આ પૃથ્વી ઉપર શા શાઈ
ફરે છે ? ૩

તત્સર્વશ્રોતુમિच्छामિ કથ્યતાં દ્વિજસત્તમ ॥

॥ બ્રાહ્મણ ઉવાચ ॥

બ્રાહ્મણોત્તિદરિદ્રોઽહં મિક્ષાર્થં વૈ ભ્રમે મહીમ્ ॥૪॥

“આ ત્હારું વૃત્તાંત સાંભળવા હું ઇચ્છા કરું છું માટે હે બ્રાહ્મણ શ્રેષ્ઠ ! મને કહે ત્યારે દરિદ્ર બ્રાહ્મણ કહે છે કે “હું ગરીબ બ્રાહ્મણઅત્યંત દરિદ્ર છું તેથી ભીક્ષા માગવા સારૂ પૃથ્વી ઉપર કરું છું. ૪

ઉપાયં વ્રદિ જાનાસિ કૃપયા કથય પ્રભો ॥

॥ બ્રહ્મ બ્રાહ્મણ ઉવાચ ॥

સત્યનારાયણો વિષ્ણુર્વાછિતાર્થફલપ્રદઃ ॥૫॥

હે પ્રભુ ભગવાન ? જો મ્હારું દરિદ્ર દુર થાય એવા કાંઈ ઇલાજ આપ બાણતા હો તો તે કૃપા કરીને મને કહે” એવું દરિદ્ર બ્રાહ્મણનું ભાષણ સાંભળી ધરડો બ્રાહ્મણ કહે છે—“હે બ્રાહ્મણ સત્યનારાયણ નામના વીષ્ણુદેવે ઇચ્છેલું રૂળ કળીયુગના વિષે પુજન કર્યા થકી આપનારા એવા પ્રત્યક્ષ છે. ૫

તસ્ય ત્વપૂજનં વિપ્ર કુરુષ્વ વ્રતમુત્તમમ્ ॥

ચત્કૃત્વા સર્વ દુઃખેભ્યો મુક્તો ભવતિ માનવઃ ॥૬॥

શ્રી સત્યનારાયણ કહે છે કે “ હે બ્રાહ્મણ તું એ સત્યદેવનું વ્રત અને પુજત સારી રીતે કર કે જે કાર્ય થકી માણસ સર્વ દુઃખથી મુક્ત થાય છે. ” ૬

विधानं च व्रतस्यापि विप्रयाभाष्य यत्नतः ॥

सत्यनारायणो वृद्धस्त्रैबां परवीयत ॥७॥

પછી દરિદ્ર બ્રાહ્મણને ૩૫ બદલનારા ધરડા બ્રાહ્મણે વૃતનું સર્વ વિધાન કહ્યું અને પોતે અંતરધ્યાન થયા. ૭

तद्व्रतं संकरिष्यामि यदुक्तं ब्राह्मणेन वै ॥

इतिसंवित्य विप्रोऽसौ रात्रौनिद्रાંન લब्ધવાન ॥૮॥

એ ધરડા બ્રાહ્મણે કહેલું વૃત હું ક્યારે કરીશ ” એવી ઉત્કંઠાથી એ દરિદ્રી બ્રાહ્મણને તે વખતથી તે આખી રાત્રીમાં ઉંઘ આવી નહી. ૮

ततः प्रातः समुत्थाय सत्यनारायणव्रतम् ॥

करिष्य इति संकप्य भिक्षार्थमगमद्विजे ॥९॥

પછી બીજે દિવસે સુર્યઉદય થયે દરિદ્રી બ્રાહ્મણે “હું આજ સત્યનારાયણનું વૃત કરીશ એવો સંકલ્પ

કરીને તે હંમેશના શીવાજ મુજબ ભીક્ષા માગવા
સાડ ગયો.

અસ્મિન્નેવ દિને વિપ્રઃ પ્રચુરં દ્રવ્યમાત્તવાન્ ॥

તેનવ બંધુભિઃ સાર્ધં સત્યસ્યવ્રતમાચરેત્ ॥૧૦॥

તે દીવસે હંમેશના કરતાં એ બ્રાહ્મણને ઘણું દ્રવ્ય
મળ્યું તે મળતાંવારજ તેજ દીવસે એ દરિદ્રી બ્રાહ્મણે
પોતાના સગા સંજંધી ઇષ્ટ મીત્ર વીગેરેને બોલાવી
ને સાથે શ્રી સત્યનારાયણનું વૃત કર્યું ૧૦

સર્વદુઃખવિનિર્મુક્તઃ સર્વસંપત્તિમન્વિતઃ

વમૂવ સ દિજશ્રેષ્ઠો વ્રતસ્યાસ્ય પ્રભાવતઃ ॥૧૧॥

એ બ્રાહ્મણે પુણ્ય ભક્તિથી શ્રી સત્યનારાયણનું
વૃતતથા પુજન કર્યાથી થોડાજ વખતમાં દરિદ્રી બ્રાહ્મણ
દુઃખ થકી મુક્ત થઈને અગણિત સંપત્તિનો માલેક
થયો એવો શ્રી સત્યદેવના વૃત તથા પુજનનો આ
કલીયુગના વિષે અનુભવ થયો તથા થશે એટલું
ઐશ્વર્ય આપવાનું સામર્થ્ય આ શ્રી સત્યદેવના
વૃતમાં છે. ૧૧

તનપ્રંભૃતિ કાલં ચ માસિ વ્રતં કૃતમ ॥

एवं नारायणस्येदं व्रतं कृत्वा द्विजोत्तमः ॥१२॥

सर्वपापविनिर्मुक्तो दुर्लभं भीक्षमाप्तवान् ॥

એવું જાણીને બ્રાહ્મણ હરેક મહીનામા આવનારી પર્વણીને દિવસે વૃત અને પુજા શ્રી સત્યનારાયણ દેવની કરતો એના પુણ્યથી એ બ્રાહ્મણ સર્વ પાપથી નિર્મુક્ત થઈને અત્યંત દુર્લભ મોક્ષપદના વીષે ગયો. ૧૨ વ્રતમસ્ય યદા વિપ્ર પૃથિવ્યાં સંક્રરિણ્યતિ ॥૧૩॥

तदैव सर्वदुःखं च मनुजस्य विनश्यति ॥

જે વખતે જે શ્રી સત્યદેવનું વ્રત તથા પુજન પૃથ્વી ઉપર કરશે તો તેજ વખતે સર્વ દુઃખો થકી મુક્ત થશે.

एवं नारायणेनोक्तं नारदाय महात्मने ॥

मया तत्कथितं विप्राः किमन्यत्कथयामि वः ॥१४॥

મુકજી શોનક આદી ઋષિયોને કહે છે કે ‘આ શ્રી સત્યનારાયણે એ નારદરૂપીને કલીયુગમાં સહેલા

ઉપાયથી વાસના પુરી કરવાવાળું વ્રત તથા પુજન
કહ્યું તેજ મેં આપને કહ્યું હવે એ શીવાય બીજું
આપ શું શ્રવણ કરવા ઇચ્છા રાખો છો. ૧૪

॥ ઋષય ऊचुः ॥

तस्माद्विप्राच्छृतं केन पृथिव्यां चरितं मुने ॥

तत्सर्वं श्रौतुमिच्छामः श्रद्धास्माकं प्रजायते ॥ १५ ॥

એવું સુતજી પુરાણીનું ભાષણ સાંભળીને શૌનક
આદિ ઋષીયો કહે છે કે “મુને બ્રાહ્મણના મુખમાંથી
એ ચરિત્ર આ પૃથ્વીમાં કોણે શ્રવણ કર્યું. વિગેરે
સર્વ આ વ્રત વિષે હકીકત સાંભળવાની અમોને
બાંધે ઉત્કંઠા ઉત્પન્ન થઈ છે. ૧૫

॥ उवाच ॥

शृणुध्व मुनयः सर्वे वृतं येन कृतं भुवि ॥

एकदा स द्विजवरो यथाविभवविस्तरं ॥ १६ ॥

એવું શૌનક આદિ ઋષીઓનું ભાષણ સાંભળી
સુતજી કહે છે. “હે સર્વ મુનિઓ આ વ્રત પૃથ્વી

ઉપર એ પછી કાણે કયું એ આપને કહું છું
સાવધાન થઈને સાંભળો. ૧૬

बंधुभिः स्वजनैः सार्धं वृतं कर्तुं समुद्यतः ॥

एतस्मिन्नंतरे काले काष्ठकेता समागमत् ॥१७॥

પ્રથમ એક બ્રાહ્મણ એક દિવસના વિષે પોતાની
સંપત્તિ પ્રમાણે પોતાના સગાં વહાણાં ઇષ્ટમિત્ર સાથે
શ્રી સત્યનારાયણ દેવનું વ્રત કરવા આરંભ કરે છે.
એવામાં એક લોકડાનો ભારો બાંધી માથા ઉપર
લેઈ એ ઠેકાણે આવ્યો. ૧૭

बहिः काष्ठं च संस्थाप्य विप्रस्य गृहमाययौ ॥

तृष्णया पिंडीतात्मा च दष्ट्वा विप्र कृतवृतम् ॥१८॥

તેણે માથા ઉપરનો ભારો હરવાન બહાર મુકી શ્રી
સત્યનારાયણદેવનિ પુજા થતી હતી ત્યાં ગયો અને તે
તરસ્યો હતો તો પણ એક ચીતથી તેણે તે બ્રાહ્મણે કરેલું
પુજન જોયું અને એ વરતની વીધી પણ જોઈ. ૧૮

प्रणिपत्य द्विजं प्राह किमिदं क्रियते त्वया ॥

कृते किं फलमाप्नोति विस्तराद्द मे प्रभो॥१९॥

અને તે બ્રાહ્મણને ઘણા આદર સત્કાર થી નમસ્કાર કરીને બોલ્યો કે હે બ્રાહ્મણ શ્રેષ્ઠ ! આ શું કરો છો અને આશું કર્યાથી શું ફળ થાય છે ? હે પ્રભુ કૃપા કરીને મને કહો. ” ૧૯

॥ ચિપ્ર ઉવાચ ॥

સત્યનારાયણસ્યેદં વૃતં સર્વપ્સિતપ્રદમ્ ॥

તત્ચ પ્રમાદાન્મે સર્વં ધનધાન્યાદિક મહત્ ॥૨૦॥

બ્રાહ્મણ કહે છે “ શ્રી સત્યનારાયણ દેવનું સર્વ કામના પુર્ણ કરવાવાળું એવું વ્રત કરું છું અને મેં આ વ્રત કર્યું છે તે દિવસથી સત્યનારાયણ દેવના પ્રસાદ કરીને મને ધન્ય ધાન્ય આદિ મોટી સંપત્તી મળેલી છે. ” ૨૦

તસ્માદેતદવૃતં જ્ઞાત્વા કાષ્ઠકતાતિહર્ષિતઃ ॥

પથૌ જલં પ્રસાદં ચ ભુક્ત્વા સ નગરં યયૌ ॥૨૧॥

આ પ્રમાણે બ્રાહ્મણના મુખમાંથી શ્રી સત્યદેવનું વ્રત લાકડાના ભારાવાળાએ સમજી લઈ અને ઘણુંજ હરખાતે તે બ્રાહ્મણે આપેલો પ્રસાદ ભક્ષણ કરી પાણી પીધું અને પોતાના ગામ વિષે ગયો. ૨૧

સત્યનારાયણં દેવં મનસા इत्यर्चितयत् ॥

કાષ્ઠં વિક્રયતો ગ્રામેપ્રાપ્યતે ચાદ્ય યદ્વનમ્ ॥૨૧॥

પછી બીજે દિવસે ભારા વેચવા સાડ આવતિ
વખતે સત્યનારાયણ દેવ પાસે ભારાવાળાએ મનમાં
સંકલ્પ કર્યો કે આજે આ ભારાની કીંમત શહેરમાંથી
મળશે તે. ૨૨

तेनैव सत्यदेवस्य करिष्ये वृतमुत्तमम् ॥

इति संचित्य मनसाकाष्ठं कृत्वा तु मस्तके ॥૨૩॥

બીજા કારણે ન ખરચતાં એ પૈસાથી શ્રી સત્ય-
નારાયણ દેવનું વ્રત કરીશ એવો નિશ્ચય કરી ભારો
માથે મુકી ચાલતો થયો. ૨૩

जगाम नगरे रम्ये धनिनां यत्र संस्थितिः ॥

तादिने काष्ठमूल्यं च द्विगुणं प्राप्तवानसौ ॥૨૪॥

તે એક સુંદર નગરમાં કે જ્યાં શેઠ શાહુકાર
લોકો રહેતા હતા તે રસ્તામાં આવ્યો ત્યાં એક શેઠ
તેને જે રોજ ભારાની કીંમત મળતી હતી તેથી
અમણી આપીને ભારો લીધો. ૨૪

તતઃ પ્રસન્નહૃદયઃ સુપક્વં કદલીફલમ્ ॥

શર્કરા ધૃતદુग्ધે ચ યોધૂમસ્ય ચ છુર્ણયમ્ ॥૨૫॥

ભારાવાળાએ બમણી કીંમત મળતાં વારજ થયો.
આનંદ થયો અને પાકેલાં કેળાં, ખાંડ, ઘી અને ઘઉં નો
રવો વિચેરે પદાર્થ શવાશેરના પ્રમાણમાં લઈ બીજી
પુખાનિ સામગ્રી લઈને ઘેર આવ્યો. ૨૫

કૃત્વૈકત્ર સપાદં ચ ગૃહીત્વા સ્વગૃહં યયૌ ॥

તતો બંધન્સમાહુય ચકાર વિધિના વૃતમ્ ॥૨૬॥

અને સમાવહાલા ઈષ્ટમિત્ર તથા બ્રાહ્મણને બોલાવી
મેટા આરંભથી વિધી પુર્વકે આ વ્રત કર્યું. ૨૬

તદવૃતસ્ય પ્રભાવેણ ધન પુત્રાન્વિતોઽભવત્ ॥

ઽહ લોકે સુખં ભક્ત્વા ચાંતે સત્યપુરં યયૌ ॥૨૭॥

મુરજી કહે છે કે પેલો ભારાવાળો એ વ્રત
કરવાથી ધનવાન તથા પુત્રવાન થઈને આ લોકમાં
સર્વ સુખ ભોગવીને શ્રી સત્યપુર એટલે વૈકુંઠના
વિષે ગયો. ૨૭

इति सत्यनारायणकथायां द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥

અધ્યાય ૩ જો.

॥ સુત ઉચ્ચાચ ॥

પુનરગ્રે પ્રવક્ષ્યામિ શ્રુણુષ્વં મુનિસત્તમાઃ ॥

પુરા ચોલ્યકોમુખો નામ નૃપશ્વાસીન્મહાપતિઃ॥૧॥

સુતજી કહે છે હે શઉનકાદિ રૂપિઓ કરી આપને
શ્રી નારાયણ દેવની વૃત્ત કથાનો બીજો ઇતિહાસ
કહું છું. તમે ઉલ્કામુખ નામનો રાજા પૃથ્વીનું
પાલન કરનાર હતો. ૧

જિતેન્દ્રિયઃ સત્યવાદી યયૌ દેવાલયં પ્રતિ ॥

દિને દિને ધનં દત્વા દિજાન્સંતોષયત્સુધીઃ॥૨॥

જીતૈન્દ્રિય; સત્યવાદી અને દરેક દિવસે મંદિરમાં
દર્શને થઈ અહ્મણોને ઘણું દ્રવ્ય આપી સંતોષ
પમાડતો હતો. ૨

ભાર્યા તસ્ય પ્રમુગ્ધા ચ સરોજયદના સતી ॥

ભદ્રશીલા નદીતીરે સત્યસ્ય વૃતમાચરત્ ॥૩॥

એ ઉલ્કામુખ રાજાની સ્ત્રી નામે પ્રમુગ્ધા ઘણીજ સારા
સ્વભાવની કમલમુખી અને સુંદર સતી તે પોતાના

સ્વામીના સાથે ભદ્રશીલા નામે નદીના તિરે શ્રી
સત્યદેવનું પ્રત કરતી હતી. ૩

एतस्मिन्नंतरे तत्र साधुरेकः समागतः॥

वाणिज्ममार्थं बहुधनैरनेकैः परिपूरितः॥४॥

એવામાં તે નદિના કાંઠે સાધુ નામે એક વાણીયો.
ઘણો ધનવાન અને વેપાર અરથે ઘણાં મોતી જવાહીર
વીગેરે ધન લઇને નીકળેલો. ૪

नावं संस्थाप्यं तत्तीरे जगाम नृपतिं प्रति ॥

दृष्ट्वा सवृतिवं भूपं पप्रच्छ विनयान्वितः ॥५॥

તેણે તે નદિના કાંઠે પોતાનું વહાણુ ઢાવી જ્યાંહાં
રાણીશ્રી વસત કરતાં હતાં તેમની પાસે જઈ વિનંતી.
પુર્વક ઘણી નમ્રતાથી પ્રશ્ન કરવા લાગ્યો. ૫

॥ साधु उवाच ॥

कमिदं कुरुषे राछन्भक्तियुक्तेन चेतसा ॥

प्रकाशं कूरु तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि सांप्रतम्॥६॥

સાધુ પુછે છે “હે મહારાજ આપ ઘણીજ ભકિત-

ની સાથે એક ચિતે આ વખતે થું કરો છો ? એ
મને કહેશે. એવું ધરણું છું. ૬

॥ રાજો વાચ ॥

પૂજનં ક્રિયતે સાધો વિષ્ણોસ્તુલતેજસઃ ॥

વૃતં ચ સ્વજનૈઃ સાર્ધં પુત્રાદ્યાવાસિકામ્યયા ॥૭॥

એવા પ્રકારે સાધુનામે વેપારીનું બાપણુ સાંભળતાં
વાર રાજા ઉદકામુખ કહે છે કે “હે સાધુ વેપારી ! શ્રી
મહા વિષ્ણુ સત્યદેવ કે જેના મહીમાનો પાર ન
આવે એવા તેજસ્વી છે. તેમને પુત્ર તથા ધન ધાન્ય
સંપત્તિ મળે, એ હેતુથી મહારા સગા વહાલા ઈષ્ટ
મિત્ર સાથે વરત તથા પૂજન કરે છું. ૭

ભૂપસ્ય વચનં શ્રુત્વા સાધુઃ પ્રાવાચ સાદરમ્ ॥

સર્વં કથય સ રાજકન્કરિણ્યેઽહં તદોદિતમ્ ॥૮॥

એવું રાજાનું બાપણુ સાંભળી સાધુ સોદાગરે
ઘણા આદરથી કહ્યું કે આ વ્રતનો વિધી મને સર્વિસ્તર
કહો હું નિશ્ચયથી આપના કહ્યા મુજબ આ વ્રત
કરીશ. ૮

મમાપિ સંતતિનાંસ્તિ હ્યેતસ્માજ્જાયતે ધ્રુવમ્ ॥

તતો નિવૃત્ય વાણિજ્યાત્સાનંદી ગૃહમોગતઃ ॥૯॥

કે જે મને પણ સંતતી નથી અને આપના કહ્યા પ્રમાણે આ સત્યદેવનું વ્રત કર્યાથી સંતતિ થશે એ સારે હું વેપાર અરથે દેશાંતરે ન જતાં ઘેર જાઉં છું એવું કહી વેપાર અરથે જવું છોડી હરખથી પોતાના ઘેર આવ્યો. ૯

भार्यायै कथितं सर्वं संततिदायकम् ॥

तदा व्रतं करिष्यामि यदा मे संततिभवेत् ॥१०॥

અને વ્રતનો મહિમા પોતાની સ્ત્રીને કહીને નિશ્ચય કેજ્યારે મનેસંતતિ થશે ત્યારે હું આ વ્રત કરીશ. ૧૦

इतिलीलावती प्राह पत्नी साधुः स सत्तमः॥

एकस्मिन्दिवसे तस्य भार्या लीलावती सती॥१॥

એવું લીલાવતી નામની પોતાની સ્ત્રીની સાથે વાણિયાએ કહ્યું.

भर्तृयुक्तानंदचित्ताभवद्धर्मपरायणा ॥

गर्भिणी सामवत्तस्यभार्या सत्यप्रसादतः॥१२॥

પછી એક દીવસે તેની સ્ત્રી પોતાના ધર્મ પ્રમાણે ચાલનારી એવી પોતાના સ્વામી સાથે હરખાતી રતુવાળી થએલી શ્રી સત્યદેવના પ્રસાદે ગર્ભવતી થઈ. ૧૧-૧૨

દશમે માસિ વૈ તસ્યાઃ કન્યારત્નમજાયત ॥

દિને દિને સા વવૃથે શુક્લપક્ષે યથાશશી ॥૧૩॥

તેને દસમે મહિને રત્ન જેવી એક કન્યા થઈ ને
જે પ્રમાણે ચંદ્રમા શુદ્ધ પાખવાડીયામાં દિવસે દિવસે
મોટો થતો જાય તે પ્રમાણે મોટી થતી. ૧૩

નામ્ના કલાવતી चेति तन्नामकरणं कृतम् ॥

ततो लीलावती प्राह स्वामिनं मधुरं वचः॥१४॥

તેનુ નામ કલાવતિ એવુ ધાર્યું તે પછી સાધુ
વાણીયાની લીલાવતી સ્ત્રી પોતાના સ્વામીને મધુર
વચનથી બોલી કે હે પ્રીય સ્વામી ! આપે માનેલુ શ્રી
સત્યદેવનુ વ્રત શા કારણથી કરતા નથી. ૧૪

॥ साधु उवाच ॥

न करोषि किमर्थं वै पुरा संकल्पित व्रतम् ॥

विवाहसमये त्वस्याः करिष्यामि व्रत प्रियौ॥१५॥

એવુ પોતાની સ્ત્રીનુ મધુર વચન સાંભળીને સાધુ
વાણીયો બોલ્યો હે પ્રીયે ! એ વ્રત આપણે કલાવતી
કન્યાતા લગ્ન વખતે કરીશું. ૧૫

इति भार्या समाश्वास्य जंगाम नगरं प्रति ॥

ततः कलावती कन्या ववृधे पितृवेश्मनि ॥१६॥

આ પ્રમાણે સાધુ વાણીયાએ પોતાની સ્ત્રીને સમ-
જણ આપીને પોતે બીજા નગર વિષે વેપાર અર્થે
ગયો, અહીંયા કલાવતી બાપના ઘેર દિવસે દિવસે
મોટી થતી ગઈ. ૧૬

दृष्ट्वा कन्यां ततः साधुर्नगरे सखिभिः सह ॥

मंत्रयित्वा द्रुतं द्रुत प्रेक्षमास धर्मवित् ॥१७॥

પછી લગ્ન કરવા યોગ્ય થયેલી કન્યાને પોતાની
બેનપણીઓ સાથે પોતાના નગરમાં એક દિવસે ધર્મ-
શીલ સાધુ વાણીયાએ જોઈને પોતે મુનીમને કન્યાનો
વર શોધવા મોકલ્યો. ૧૭

विवाहार्थं च कन्याया वरं श्रेष्ठं विचारय ॥

तेनाज्ञप्तश्च दूतो सौ कांचनं नगरं ययौ ॥१८॥

અને કહ્યું કે “ જાઓ આપણી કલાવતી કન્યાને
માટે યોગ્ય અને ઉત્તમ વર શોધી લાવો. ” એવી
આજ્ઞા થવાથી તે મુનીમ કાંચન નામના નગરમાં
આવી પહોંચ્યો. ૧૮

તસ્માદેકં વણિકપુત્રં સમાદાયાગતો હિ સઃ ॥

દૃષ્ટ્વા તું સુંદરં બાલં વણિકપુત્રં ગુણાન્વિતામ્ ॥૧૯॥

અને ત્યાંથી એક સુંદર રૂપવાળો વાણીયાનો પુત્ર
લઈને યુનીમ પોતાના નગરમાં આવ્યો ત્યારે તે
ગુણવાન અને સુંદર એવો વાણીયાનો પુત્ર તે સાધુ
વાણિયાએ જોઈને. ૧૯

જ્ઞાતિર્ભિર્બધુમિઃ સાર્થં પરિતુષ્ટેન ચેતસા ॥

દત્તવાન્સાધુ પુત્રાય કન્યા વિધિંવિધાનતઃ ॥૨૦॥

પોતાના બધા નાતવાળાઓને અને સગા વહાલા
ઘણાં ભાત્રને બોલાવીને ઘણાજ હરખથી પોતાની
કન્યા કલાવતીનું લગ્ન એ ગુણવાન તથા વાણીયાના
પુત્ર સાથે કર્યું. ૨૦

તતો ભાગ્યવશાતેન વિસ્મૃતં વ્રતતુત્તમમ્ ॥

વિવાહસમયે તસ્યાસ્તેન રુષ્ટોઽભવત્પ્રભુઃ ॥૨૧॥

એ સાધુ વાણીઓ એ કન્યાના લગ્ન સમયે પણ
કર્મના અંતરાયે કરિને શ્રી સત્યદેવનું વ્રત કરવાનું
ભુલી ગયો તેને લીધે સત્યનારાયણ દેવ તેના ઉપર
ક્રોધાયમાન થયા. ૨૧

તતઃ કાલેન નિયતો નિજકર્મવિશારદઃ ॥

વાજિજ્યાર્થે તતઃ શીઘ્રંજામાતૃસંહિતોવણિક્ ॥૨૨॥

આ વાતને ઘણાએક દિવસ વીતી ગયા પછી પોતાનું કર્મ ભોગવવા સાડ પોતાના જમાઈને સાથે લઈને વેપાર અર્થે તે ઘણીઓ ગયો. ૨૨

રત્નસારપુરે રમ્યે ગત્વા સિંધુસમીપતઃ ॥

વાણિજ્યમકરોત્સાધુર્જામાત્રા શ્રીમતાસહઃ ॥૨૩॥

તે સીંધુ સમુદ્ર નજીક રત્નાસર નામના નગરમાં પોતાના જમાઈ સાથે ભારે વેપાર કરવા લાગ્યો. ૨૩

તૌ ગતૌ નગરે રમ્યે ચંદ્રકેતોર્નૃપસ્ય ચ ॥

एतस्मिन्नेव काले तु सत्यनारायण प्रभुः ॥२४॥

તે પછી ત્યાંથી ચંદ્રકેતુ નામના રાજાના સોભાય-માન શહેરમાં ગયા છે એવામાં શ્રી કૃપાસાગર સત્ય-નારાયણ પ્રભુ. ૨૪

अष्टप्रतिज्ञमालोक्य शापं तस्मै प्रदत्तवान् ॥

दारुणं कठिनं चास्य महद्दुखं भविष्यति ॥२५॥

સાધુવાણીયાને બહુ ખોલનારો જાણીને તેને “મોટું દુઃખ તથા બંધન તિરસ્કાર વિગેરે ઘણાં દુઃખ પ્રાપ્ત થાઓ.” એવો શ્રાપ દેતા ગયા. ૨૫

एकस्मिन्दिवसे राज्ञो धनमादाय तस्करः ॥

तत्रैव चाशतश्वैरो वणिजौ यत्र संस्थितौ । ૨૬।

એટલામાં જ્યાં સાધુ વાણીઓ પોતાના જમાઈ સાથે રહેતો હતો ત્યાં તે ગામના રાજાનો ખજાનો ફાડી ધન ચોરી લાવી એક ચોર તેના રહેવાના ઘરમાં સંતાઈ રહ્યો. ૨૬

तत्पश्चाद्वाययान्दष्ट्वा दुवान् भीतेन चेतसा ॥

धनं संस्थाप्य तत्रैव स तु शीघ्रमलक्षितः ॥૨૭॥

પણ ચોરને પકડવા રાજાના સીપાઈઓ તેની પાછળ દોડી આવ્યા તે જોઈ ચોર જ્યાં સસરો અને જમાઈ મુત્તા હતા ત્યાં ધન નાંખી દઈ છાને! માને! ત્યાંથી નાશી ગયો. ૨૭

ततो दुताः समाधाना यत्रास्ते सज्जनो वणिकः ॥

दृष्ट्वा नृપधनं तत्र बध्वा नीतौ वणिकमुतो । ૨૮

તે પછી સીપાઇઓ જે ઠેકાણે જમાઈ સાથે સાધુ
વાણીયો હતો ત્યાં રાજાનું ચોરેલું ધન પડેલું જોઈ
સાધુ વાણીયાને તથા તેના જમાઈને સાથે કેદ કરી
ખાંધી લઇ ગયા. ૨૮

हर्षण धावमाताश्च ऊचुनृपसमीपतः ॥

तत्કरो द्वौ समानीतौ विलोकयाज्ञापय प्रभो॥२९॥

અને ઘણા આનદથી દોડતા આવી રાજાને વરધિ
આપી કે “ હે મહારાજ બે ચોરને લાવ્યા છીએ
તેમને જોઈ હુકમ કરશો. ”-૨૯

राज्ञाज्ञप्तास्ततः शीघ्रं दृढं बध्वा तु ताबुभौ ॥

स्थापितौ द्वौ महादुर्गे कागगारेऽविचारतः॥३०॥

એવું સાંભળી ચોરોને જોઈ વિચાર કર્યા વગર એ
કદમ કેદ કરવાની શીક્ષા આપતાં વારજ સીપાઇઓ તે
મને ખુબ ખાંધી મોટા કેદખાનામાં લઇજઈને પુર્યા. ૩૦

मायया सत्यदेवस्य न श्रुत कैस्तयोर्वचः ॥

अतस्तयोर्धनं राज्ञा गृहीतं चंद्रकेतुना ॥३१॥

આ કામમાં એ ચંદ્રકેતુ રાજાને શ્રીસત્યદેવની માયા-

થી મોહિત થઈને ચોરી ગયેલું ધન તો લીધું પણ તેની સાથે અવીચારી સાધુવાણિયાનું ધન લુંટી લીધું. ૩૧

તચ્છાપાચ્ચ તયોગહે માર્યાં ચૈવાતિદુઃસ્વિતા ॥

ચૌરેણાપહતં સર્વં ગૃહે યચ્ચ સ્થિતં ધનમ્ ॥૩૨॥

તેમજ શ્રી સત્યદેવના શ્રાપથી એ સાધુવાણિયાએ પોતાના ગાંભિ પોતાના ઘરમાં મુકેલું બધું ધન ચોરી લુંટી લઈ ગયા તેને લીધે તેની સ્ત્રી પણ ધણી દુઃખી થઈ. ૩૨

આધિવ્યાધિસમાયુક્તા ક્ષુત્પિપાસાતિદુઃસ્વિતા ॥

અન્નર્ચિતાપરા મૃત્વા વમ્ભ્રામ ચ ગૃહે ગૃહે ॥

કલાવતી તુ કન્યા પિવમ્ભ્રામ પ્રતિવાસરમ્ ॥૩૩॥

અને એ સાધુ વાણિયાની સ્ત્રી લીલાવતી ધણું દુઃખથી અને ધણી તરશ તથા ભુખથી ઘેર ઘેર ફરવા લાગી તેમજ તેની કન્યા કલાવતી ધણી નહાની તે પણ દરરોજ ઘેર ઘેર ફરી માગી ખાતી. ૩૩

एकस्मिन्दिवसे जाता क्षुधार्ता द्विजमंदिरम् ॥

ગરવાપશ્યદ્રતં તત્ર સત્યનારાયણસ્ય ચ ॥૩૪॥

એક દીવસે તે કન્યાને ઘણીજ ભુખ લાગ્યાથી
આકુળ વ્યાકુળ થઈને એક બ્રાહ્મણના ઘરમાં ગઈ
ત્યાંથી સત્યનારાયણ દેવનું વ્રત તથા પુજન થતું
હતું તે તેણે જોયું. ૩૪

उपविश्य कथा श्रुत्वा परं प्रार्थितवत्यपि ॥

प्रसादभक्षणं कृत्वा ययौ रात्रौ गृहं प्रति॥૩૫॥

એ વ્રત તથા પુજા જોતાંજ ઘણો આનંદ પામીને
ત્યાં બેઠી અને શ્રી સત્યનારાયણની કથા સાંભળીને
સત્યદેવની પ્રાર્થના કરીકે “મહાર્જુન દુઃખ મટે ને મારો
બાપ તથા સ્વામી મને મળે” એવો આશીર્વાદ શ્રી
સત્યદેવ પાસે માગી બ્રાહ્મણે આપેલો પ્રસાદ ખાઈ
રોજના કરતાં ઘણી મોડી રાતરે પોતાના ઘેર આવી. ૩૫

माता कलावती कन्यां कथयामास प्रेमतः ॥

पुत्रि रात्रौ स्थिता कुत्र किंते मनसि वर्तते ।૩૬।

ને ઘરમાં આવતાંજ તેની મા કલાવતી કલાવતી
નામની કન્યાને પુછે છે કે “હો પુત્રી તું આજે આટલી
રાત સુધી ક્યાં હતી? તે તારા મનમાં શું છે?” ૩૬

કન્યા કલાવતી પ્રાહ માતરં પ્રતિ સત્વરમ્ ॥

દ્વિજાલયે વ્રતં માતદૃષ્ટં વાંછિતસિદ્ધદમ્ ॥૩૭॥

કલાવતિ કન્યા પોતાની માને ઉતાવળે કહે છે કે
“હે મા ! હું બ્રાહ્મણના ઘેર મનમાં ધારેલું કામ પાર
પડે એવું વ્રત તથા પુજન અને કથા થતી હતી ત્યાં
બેઠી હતી. ” ૩૭

તच्छ्रुत्वा कन्यकावाक्यं व्रतं कर्तुं समुद्यता ॥

સાસુદા તુ વણિગ્ભાર્યા સત્યનારાયણસ્યવ ॥૩૮॥

એવું કન્યાનું બોલવું સાંભળીને સાધુવાણીયાની
શ્રી લીલાવતી શ્રી સત્યદેવનું પુજન કરવા સાડ
તત્પર થઈ. ૩૮

व्रतं चक्रे सै साध्वी बंधुभिः स्वजनै सह ॥

ભર્તૃજામાતરૌ ક્ષિદ્રમાગચ્છેતાં સ્વભાવાશ્રમમ્ ॥૩૯॥

એ મહાસતી વાણીયાની શ્રી પોતાના સગાને
વહાલા ભાઈભાંડું સાથે શ્રી સત્યદેવનું વ્રત કરવા
લાગી અને “ પોતાના સ્વામી તથા જમાઈ પોતાને
ઘેર જલદી આવે ” એવો હેતુ મનમાં ધારી પુજન
કરવા લાગી. ૩૯

અપરાધં ચ મે ભર્તૃર્જામાતુ ક્ષંતુમર્હસિ ॥

વ્રતેનાનેન તુષ્ટોઽસા સત્યનારાયણ પુનઃ ॥૪૦॥

એ પુજન કરતી વખતે સત્યદેવની પાસે વારેઘડી એવો વર માગતી હતી કે “હે શ્રી સત્યનારાયણ પ્રભો મારા સ્વામી તથા જમાઈના અપરાધ ક્ષમા કરવાને આપજ યોગ્ય છો” એવી તે લીલાવતી સાધુવાણી-યાની સ્ત્રીપ્રાર્થના કરતી હતી તેથી કરીને એ વ્રત તથા પુજનથી ભગવાન શ્રી સત્યનારાયણ પ્રભુ સંતોષ પામ્યા. ૪૦

દર્શયામાસા સ્વપ્નં હિ ચંદ્રકેતુ નૃપોત્તમમ્ ॥

બંદિનોૌ મોચય પ્રાતર્વાણિજૌ નૃપસત્તમ ॥૪૧॥

એને માયારૂપી ભગવાનસત્યદેવે ચંદ્રકેતુ નામનો રત્નપુરનો રાજા કે જેણે લીલાવતીના સ્વામી તથા જમાઈને જાંદીખાનામાં મુક્યા હતા તેને સ્વપ્નામાં આવી આજ્ઞા કરિ કે “હે રાજા તું નિરપરાધી બે વાણીયાને જાંધિખાનેથી છોડી મુક. ૪૧

દેયં ધનં ચ સત્સર્વં ગર્હીતં યત્ત્વયાધુતા ॥

નોચેત્વાં નાશયિ યામિસ રાજ્યધનપુત્રકમ્ ॥૪૨॥

અને તેમણે જે સઘળું તેં ધન હરણ કરી લીધેલું છે તે સઘળું તેમને પાછું આપવાને, તેમનો આદર-સત્કાર કરીને વિદાય કરે-નહિ તો તારા ધન ધાન્ય, રાજપાટ; ભી, પુત્ર સહિત તારા કુળનો નાશ કરીશ ૪૨

एवमामाण्य राजानं ध्यानगम्योऽभवत्प्रभुः ॥

तत प्रभात समये राजा च स्वजनैःसह ॥४३॥

उपविश्य सभामध्ये प्राह स्वप्नं जनं प्रति ॥

वृद्धो महाजनौ शीघ्र मोचयध्वं वणिक्सुता ॥४४॥

એ પ્રમાણે રાજાને સ્વપ્નમાં જણાવીને ભગવાન શ્રીસત્યનારાયણ અંતર્ધ્યાન થયા ત્યાર પછી રાજાએ પ્રાતઃકાળે સભામાં સીંહાસન ઉપર બેસી સર્વ કચેરીને સ્વપ્ન કહ્યું ને સીંપાઇઓને આજ્ઞા કરિ કે 'જા'ધિખાના-માં જે હમણાં વાણીયાના પુત્રને કેદખાને રાખ્યા છે તેમને છોડી મુકો. ૪૩-૪૪

इति राज्ञो वचः श्रुत्वा मोचयित्वा महाजनौ ॥

समानीय नृपस्याग्रे प्राहुस्ते विनयन्विताः ॥४६॥

એવી રાજાની આજ્ઞા શ્રુતાંજ સીંપાઇઓએ બેઉ

જણાને ખચી ખાનેથી છોડી રાજાની સલામાં લઈ
આવ્યા. ૪૫

अनीतो द्वौ वणिक्पुत्रौ मुक्तो निगडबंधनात् ॥
ततो महाजनौ नत्वा चंद्रकेतु नृपत्तिमम् ॥४६॥

ત્યાં એ બે બિખાનેથી છુટેલા વાણીયાના પુત્ર
રાજાને ઘણીજ નમ્રતાથી નમસ્કાર કરતા હતા. ૪૬

स्मरंतो पूर्ववृत्तांतं नोचतुर्भयविह्वलो ॥

राजा वणिक्पुत्रौ वक्ष्यवचःप्रोवाचसादरम् ॥४७॥

અને પોતાનો પુર્વનો હેવાલ મનમાં લાવી ભય-
ભીત થઈ કંઈ બોલ્યા નહિ. એવા ઘણાજ ગરીબ
વાણીયાના પુત્રને બેઠે રાજા ચંદ્રકેતુએ ઘણાજ આદ-
રભાવથી પ્રધાન મંત્રણને આજ્ઞા કરી કે. ૪૭

दैवात्प्राप्तं महद्दुःखमिदानीं नास्ति वैभयम् ॥

सदा निगडसंत्यागं क्षौर कर्माद्यकारयत् ॥४८॥

“આ બે વાણીયાના પુત્રોએ આજ મુઘી કર્મના
અંતરાએ કરીને મોટું દુખ ભોગવ્યું હવે પછી એમને
કાંઈપણુ ભય નથી” એવી આજ્ઞા થતાં જ પામની
બેડીએ તોડી હળમત કરાવી. ૪૮

વસ્ત્રાલંકારકં દત્વા પરિતોષ્ય નપશ્ચ તૌ ॥

પુરસ્કૃત્ય વણિકપુત્રો વચસાતોષવદ્મૃતમ્ ॥૪૯॥

વસ્ત્ર અને ઘરેણાં વગેરે પહેરાવિ સંતોષિત કર્યા
અને એ બેઉ જણને પોતાની પાસે બેસાડીને સાફ
ભાષણુ તેમની સાથે કરિ ઘણોજ સંતોષ પમાડ્યો. ૪૯

પુરા નીતં તુ તદ્ દ્રવ્યં દ્વિગુણાકૃત્ય દત્તવાન્ ॥

પ્રોવાચ તૌ તતો ગજાગચ્છસાધો નિજાશ્રમમ્ ॥૬૦॥

અને એ બેઉનું પ્રથમ જેટલું ધન હરણુ કર્યું હતું
તેથી બમણુ તેમને આપ્યું અને અંદ્રકેતુ રાજા કહેવા
લાગ્યો કે “હે જમાઈ સાથે વાણીયાભાઈ હવે તમે
પોતાના ઘેર જાઓ.” ૫૦

રાજાનં પ્રણિવત્યાહ ગતવ્ય ત્વપ્રસાદતઃ ॥૬૧॥

આ પ્રમાણે રાજાનો હુકમ થતાં તરત રાજાને
સાધુ વાણિયો વંદન કરિને બોલ્યો કે “હવે હું આપના
આશિરવાદથી મારે ઘેર જઈશ. ૫૧

इति सत्यनारायणकथायां तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

અધ્યાય ૪ થો

॥ સુત ઉવાચ ॥

યાત્રાં તુ કૃત્વાન્સાધુમંગલાયનપૂર્વિકામ્ ॥

બ્રાહ્મણેભ્યો ધનં દત્વા તદા તુ નગરં યયૌ ॥૧॥

સુતજી કહે છે:-આ પ્રમાણે સાધુવાણીયો મંગળ
યુક્ત યાત્રા કરીને રાજા પાસેથી મળેલ ધનમાંથી થોડુંક
બ્રાહ્મણોને વહેંચી આપીને પોતાના નગર વિષે
આવવા સાડ નીકળ્યો. ૧

કિદદ્ દુરે ગતે સાધો સત્યનારાયણઃ પ્રભુ ॥

જિજ્ઞાસાં વૃત્તવાન્સાધો કિમસ્તિ તવનોસ્થિતમ્ ।૨।

ઘણેક દુર સાધુવાણીયાનું વહાણ દરિયામાં જઈ
એક ઠેકાણે લંગર કરેલું જોઈ ભગવાન શ્રીસત્ય-
નારાયણ પ્રભુને સાધુવાણીયાને તારા વહાણમાં શું
છે એ પુછવાની ઇચ્છા થઈ. ૨

તતો મહાજનો મત્તૌ હેલયા પ્રહસ્ય વૈ ॥

કથં પૃચ્છસિ મો દંડિન્મુદ્રાં નેતુ મિમિચ્છસિ ।૩।

અને પરબ્રહ્મ ભગવાન શ્રીસત્યનારાયણ દેવ સન્યાસી બાવાનું રૂપ લઈ જો ઠેકાણે સાધુવાણિયાએ વહાણુ લાંગર કર્યું હતું ત્યાં આવી એ બેઉ જણાને પુછ્યું કે “તમારા વહાણુમાં શું છે. એ સન્યાસી બાવાનો પ્રાન સાંભળીને આ બંધીબાનેથી હમણાંજ છુટેલો મસ્તવાણીયાનો પુત્ર સન્યાસી બાવાની મશકરી કરીને કહેવા લાગ્યો કે “હે સન્યાસી બાવા ! આપ અમારા રૂપીયા લેવા ઇચ્છો છો કે શું !

लतापत्रादिकं चैव वर्तते तरणो मम ॥

निष्ठुरं च वच श्रुत्वा सत्य भवतु ते वचः ॥१॥

આવી રિતે પ્રથમ તેની મશકરી કરી કહે છે કે “મારા વહાણુમાં વેલા અથવા પાંદડાં વગેરે ભરેલાં છે : એવું તેમનું કઠોરભાષણ સાંભળી ભગવાન શ્રીસત્યદેવે કહ્યું કે “તારૂં વચન સત્ય હોજે.” ૪

एवं मुक्त्वां गतः शीघ्र दंडी तस्य समीपतः ॥

कियददूरे ततो गत्वा स्थितः सिधु समीपत ॥५॥

આ પ્રમાણે ભાષણ કરીને આવેલો સન્યાસી સાધુ-વાણિયાથી આવે જઈદરિયાના કીનારેજ ઉભા રહ્યા. ૫

ગતે દંડિનિ સાધુશ્ચ કૃતનિત્યક્રિયસ્તદા ॥
ઉત્થિતાંતરણીં દૃષ્ટ્વા વિસ્મયં પરમં યયૌ ॥૬॥

સન્યાસી આવે ગયે એવું જોઈને સાધુવાણિયે
પોતાનું ખાવું પીવું વીગેરે નિત્યકૃત્ય કરી રહી જુવે
છે તો વહાણુ પાણી ઉપર તરવા લાગ્યું આ અમતકાર
જોઈને સાધુવાણિયે ઘણે વિસ્મીત થયે ૬.

દૃષ્ટ્વા લતાદિકં ચૈવ મૂર્છીતો ન્યપતદ્ભૂવિ ॥
લબ્ધસંજોવણિકપુત્રસ્તદશ્ચિંતાન્વિતોઽભવત્ ॥૭॥

અને વહાણુમાં જુવે છે તો બધાં વેલાં તથા પાંદડાં
જોયાં તે જોઈને એકદમ શોકથી ભોંય ઉપર પડ્યોને તે
પછી ઘણીક વારે શુદ્ધિ ઉપર આવ્યો અને ચિંતા
કરવા લાગ્યો. ૭

તદા તુ દુહિતુઃ કાંતો વચન વેદનબ્રવીત્ ॥
કિમર્થં ક્રિયતે શકઃ શાપો દદ્ધશ્ચ દંડિના ॥૮॥

એટલામાં તેનો જમાઈ એવું બોલ્યો કે “તમે શા
માટે ફિકર કરો છો તમોને હમણાંજ આવેલા સન્યાસી
સાધુએ શાપ આપ્યો. ૮

શક્યતે તેન સર્વે હિ કર્તું ચાત્ર ત સંજયઃ ॥
અતસ્તચ્છરણં યામો વાંછિતાર્થો ભવિષ્યતિ ॥૧॥

અને તેના બોલવાથી આ પ્રમાણે થયું એમાં કાંઈ
પણ સંદેહ નથી એ માટે આપણે તેમના શરણે જઈએ
એટલે આપણું ધારણું કામ થશે. ૯

જામાતુવચનં શ્રુત્વા સંત્પ્રકાશ ગતસ્તદા ॥
દૃષ્ટ્વા ચ દંડિનં ભક્ત્યાનત્વા પ્રોવાચસાદરમ્ ॥૧૦॥

એવું જમાઈનું બોલવું સાંભળી સાધુવાણીઓએ
સન્યાશી પ્રત્યે આદરસત્કારથી બોલે છે કે. ૧૦

ક્ષમસ્વ ચાપરાંધે મે યદુક્તં તવ સન્નિધા ॥
एवं पूनः पुनर्भत्वा महाशोकाकुलोऽभवत् ॥११॥

“ હું સુનીશ્વર ! મારા અપરાધની ક્ષમા કરો. ”
એવું બોલી ઘણા શોકથી આકુળ. ૧૧

પ્રોવાચ વચનં દંડી વિલંપત વિલોક્ય ચ ॥
મા રોઘીઃ શ્રુણુ મહાવાક્યં મમ પૂજાબહિર્મુખઃ ॥૧૨॥

એવું જોઈને તેયતીશ્વર સન્યાસી કહે છે “અરે હે
વાણીયા ! તું રોમાં તું મારી પુજાથી બહિર્મુખ થયો ૧૨
નમજ્ઞયા ચ દુર્બુદ્ધે લબ્ધં દુઃખં મુહુર્મુહુઃ ॥
તદ્દૃત્વા ભગવદ્વાક્યં સ્તુતિ કર્તુ સમુદ્યતઃ ॥ ૧૩ ॥

અને હે દુષ્ટબુધિવાળા ! તને મારી આજ્ઞાથી જ
ધણા દુઃખો ભોગવવાં પડ્યાં એવું પરબ્રહ્મભગવાનનું
વાક્ય સાંભળીને સાધુવાણીયો શ્રીસત્યદેવની વિનંતિ
કરવા લાગ્યો.

॥ સાધુડવાચ ॥

ત્વનમાયામોહિતાઃ સર્વે બ્રહ્માદ્યાસ્ત્રિદિવૌકસઃ ॥
ન જાનંતિ ગુણાનરૂપં તવાશ્ચર્યમિવ પ્રભો ॥ ૧૪ ॥

સાધુવાણીયો કહે છે કે “હે દેવ ! આપની
માયાથી બ્રહ્માદિ સર્વ દેવ મોહિત થાય છે અને
એ દેવ છતાં પણ હે પ્રભુ ? આપના ૩૫ ગુણ આદિ
વૈભવને જાણતા નથી એ મોટું આશ્ચર્ય જોવા જે. ૧૪
મૂઠોઝહં ત્વાં કથં જાને મોહિતસ્તવ માયયા ॥
પ્રસીદિ પૂજયિષ્યામિ યથાવિભવવિસ્તરૈઃ ॥ ૧૫ ॥

હું તો એક પામર માણસ અને તારું મારું
એવી માયા તે મારે મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ.

પછી હું આપની મારી સંપત્તીની વડાઈ પ્રમાણે
વિધી પુજા કરીશ. ૧૫

પુરા વિત્તં ચ તત્સર્વં દેહિ માં શરણાગતમ્ ॥

શ્રુત્વા ભક્તિયુતં વાક્યં પરિતુષ્ટો જનાર્દનઃ ॥૧૬॥

વરં ચ ધાંછિતં દત્વા તત્રવાંતર્દધે હરિઃ ॥

હું મારા વહાણમાં ધન વિગેરે છતાં કપટ
ભાવથી ખોટું ખોલ્યો એ માટે હે ઈશ્વર ! તેથી મારું
રક્ષણ કરનાર આપ સમર્થ છો' એવું ભક્તિ
ભાવનું સાધુવાણિયાનું વચન સાંભળીને ભગવાન
શ્રી સત્યદેવ સંતેષ પામ્યા અને સાધુવાણિયા તન
મનવાંચિતકામ આપી ભગવાન અંતરધ્યાન થયા. ૧૬
તતૌ નાવં સમારુદ્ધ દૃષ્ટ્વા વિત્તપ્રપૂરિતામ્ ॥ ૧૭॥

એટલામાં સાધુવાણિયો જુવે છે તો પોતાનું
વહાણ પ્રથમ પ્રમાણે ધનથી ભરેલું છે. ૧૭

કૃપયા સત્યદેવસ્ય સફલં વાંછિત મમ ॥

ઇત્યુક્ત્વા સ્વજનૈ સાધપૂજાં કૃત્વા યથાવિધિ ॥૧૮॥

હર્ષણ ચાભવત્પૂર્ણઃ સત્યદેવપ્રસાદતઃ ॥

આવું આશ્ચર્ય જોતાંજ સાધુવાણિયો કહે છે
“શ્રીસત્યદેવના પ્રસાદથી મારું ઇચ્છીતપુર્ણ એવું

ખોલી ત્યાં જે તેના સગાંવહાલાં હતાં તે સાથે યથા-
વિધિ શ્રી સત્યનારાયણનું પુજન કરવું. ૧૮

નાવં સંયોજ્ય યત્નેન સ્વદેશગમનં કૃતમ્ ॥૧૯॥

તપછી એ સાધુ વાણિઓ સત્યદેવની કૃપાથી
સુખી થયો અને વહાણ તૈયાર કરાવી પોતાને
દેશ જવા સાડ નિકળ્યો. ૧૯

સાધુજામાતરં પ્રાહ પश्य रत्नपुरी ममः ॥

दूतं च प्रेषयामास निजवित्तस्य रक्षकम् ॥૨૦॥

વહાણમાં બેઠેલા જમાઇને સસરો કહે છે કે
“હે જમાઇરાજ મારી રત્નપુરિ નગરી દેખાય છે
તે જુઓ” એવું કહિને પોતાના ધનનું રક્ષણ
કરનારા સિપાઇને પોતાના ઘેર પોતે આવ્યાનું
વર્તમાન કહેવા સાડ મોકલ્યા. ૨૦

दूतोऽसौ नगरं गत्वा साधुभार्या विलोक्यच ॥

प्रोवाच वाञ्छितं वाक्यं नत्वा बद्धांजलिस्तदा॥૨૧॥

એ વહાણમાંથી ઉતરેલા સિપાઇએ રત્નપુરી
નગરમાં જઈ સાધુવાણિયાને ઘેર સાધુવાણિયાની
સ્ત્રીને જોઈને તેના આગળ હાથજોડ્યા તે વખતે તે
સ્ત્રી પોતાના સ્વામી તથા જમાઇ આવવાની
ધૃષ્ટિ કરતી હતી. ૨૧

નિકટે નગરસ્યેવ જામાત્ર સહિતા વણિકઃ ॥

આગતો બંધુવર્ગશ્ચ વિત્તેશ્ચ बहुमिर्युतः ॥ ૨૨ ॥

તેજ સમયે સિયાઇયે કહ્યું કે આપના નગરની સમીપમાં જમાઈ તથા બંધુ વર્ગ સાથે તમારા સ્વામી ઘણા ધન કમાઇને આવ્યા છે. ૨૨

શ્રુત્વા દુસ્તમુદ્ધાદાક્યં મસાહર્ષવતી સતી ॥

સત્યપૂજાં કુરુષ્વેતિ પ્રોવાચ તનુજાં પ્રતિ ॥ ૨૩ ॥

એ સિયાઇના મોંનુ બોલવું સાંભળીને એ સતિ વાણિયાની સ્ત્રી ઘણાજ હર્ષવાળી થઇ અને શ્રી સત્યદેવનું તેજ વખતે પુજન કરી પોતાની કન્યાને કહેવા લાગી કે “તું સત્યનારાયણની પુજા કર અને. ૨૩

ब्रजामि शीघ्रमागच्छ साधुसदर्शनाय च ॥

इति मातृवचः श्रुत्वा व्रतं कृत्वा सुमाण्य च ॥ ૨૪ ॥

હે મારી વહાલી કન્યા હું સ્વામીનાથના દર્શન માટે પ્રથમ જાઉં છું, તું તારા આપનું દર્શન કરવા આવ” એવું માનુ વચન સાંભળીને કલાવતિ કન્યાએ સત્યનારાયણની વૃતની સમાપ્તિ કરી ૨૪

प्रसादं च परित्यज गता सापि पति प्रति ॥

तन रुष्ट सत्यदेवो मर्तार तरुणि तथा ॥ ૨૫ ॥

અને પ્રસાદ લીધા વગર પોતાના સ્વામીનું દર્શન કરવા તત્પર થઈને ગઈ. તે અપમાને કરીને શ્રીસત્ય દેવ તેના ઉપર કોપાયમાન થયા અને તેનો સ્વામી જે વહાણમાં હતો તથા જે બધું ધન હતું તેજ વહાણ જમાઈ અને ધન સાથે. ૨૫.

संहृत्य च धनैः सार्धं जले तत्रावमज्जयत् ॥

ततः कलावती कन्या न विलोक्य निजं पतिम् ॥ ૨૬ ॥

દરિયામાં અદૃશ્ય થઈ ગયું તે પછી ઘણીજ જલદીથી આવેલી કલાવતી કન્યાએ પોતાના સ્વામીને દીઠો નહિ.

शोकेन महता तत्र रुदती चापतद्भुवि ॥

दृष्ट्वा तथाविधां वाचं कन्यां च बहुदुःखिताम् ॥ ૨૭ ॥

તે ઉપરથી તેને એટલું તો દુઃખ અને શ્વેભ થયો કે જેમ પવનથી કેળનું ઝાડ એકદમ ભોંય ઉપર પડે છે, એમ એકાએક રેતી રેતી ભોંય ઉપર પડી. આ પ્રમાણે વહાણનો તથા કન્યાનો હેવાલ બેઠ. ૨૭.

भीतेन मनसा साधुः किमांश्चर्यमिदं ह्यभूत् ॥

वित्यमानश्च ते सर्वं बभूवुस्तस्मिन्निवाहकाः ॥ ૨૮ ॥

ગભરાઈ ગયેલા મનનો સાધુવાણીયો કહે છે કે “આ

શું આશ્ચર્ય છે” તેમ વહાણવાળા પણ ગભરાઈ ગયા.
તતો લીલાવતી કન્યાં દૃષ્ટ્વા સાવિહવલાભવત્ ॥
વિલલાપાતિદુઃખેન ભર્તારં ચેદમબ્રવતીત્ ॥૨૯॥

પછી લીલાવતિ પોતાની કન્યાને ભયભીત થયેલી
બેઠ, ઘણોજ વિલાપ કરી પોતાના સ્વામિને કહે છે. ૨૯
ઝૂંઝૂની નૌકયા સાર્ધં કથં સીઝ્મદલક્ષિતઃ ॥
ન જાને કસ્ય દેવસ્ય હેલયા ચૈવ સા હતા ॥૩૦॥

બેતબેતામાં વહાણોમાં આપણો જમાઈ વહાણ
સાથે અદૃશ્ય થઈ ગયો. એમાં કાંઈ પણ કારણ છે
અથવા કોઈ દેવનો અપરાધ થવાથી એ દેવ એ
વહાણ હરણરૂપ અદૃશ્ય કર્યું હોય. ૩૦

સસ્યદેવસ્ય માહાત્મ્યં જ્ઞાતું વા કેન શક્યતે ॥
ઈસ્યુક્ત્વા વિલલાપૈવ તતશ્ચ સ્વજનૈઃ સહ ॥૩૧॥

અથવા શ્રીસત્યદેવનું મહાત્મ્ય જાણવાને કોણ
શક્તિમાન છે” એવું કહીને ઘણા લોકોને મળીને
ઘણો શોક કરી રડવા લાગી. ૩૧

તતો કલાવતી કન્યા ક્રોડે કૃત્વા રુરોદ હ ॥
તત કલાવતી કન્યા નષ્ટે સ્વામિનિ દુઃખિતા ॥૩૨॥

અને પછી પોતાની કન્યા કલાવતિને જોળે બેસાડી
ઘણા વખત સુધી દુખથી રડવા લાગી, તે બેઠ કલાવતી
એ પોતાનો સ્વામી મરી ગયો છે એવું ધારીને. ૩૨
ગૃહીત્વા પાદુકે તસ્યાનુગંતું ચ મનૌ દવે ॥

કન્યાયાશ્રરિતં દૃષ્ટ્વા સભાર્યઃ સજ્જની વણિકઃ ॥૩૩॥

પોતાના સ્વામીની પાદુકાઓ લેઈ તે સાથે પોતે
સતી થવાને તૈયાર થઈ; એમ કન્યા કલાવતીનો
પોતાના સ્વામીની પાદુકાઓ સાથે બળી મરવાનો
નિશ્ચય બેઠ સ્ત્રી સાથે સાધુવાણીયો. ૩૩

અતિશોકેન સંતપ્તાશ્વતયામાસ ધર્મત્રિત્ ॥

હ્યતં વા સત્યદેવેન ભ્રાંતીઽહં સત્યમાયયા ॥૩૪॥

ઘણા શોકથી ત્રાસ પામેલો એવો ધર્મવીચારથી
ચિન્તા કરીને બોલે છે, શું ! શ્રી સત્યદેવે તો એનું-
હરણ કર્યું નહી હોય અને એમની માયાથી
મોહિત થઈને તો વૃત્ત હું બણતો નથી. ૩૪

સત્યપુજાં કરિષ્યામિ યથા વિભવવિસ્તરૈઃ ॥

इति सर्वान्समाहूय कथयित्वा मनोरथम् ॥૩૫॥

તે કામને વાસ્તે ઘણુંજ ધન ખર્ચીને એ શ્રી
સત્યદેવનું વૃત્ત કરીશ એવું બધા જણને પાસે

ખોલાવી પોતાનો મનોરથ કહ્યો. ૩૫

નત્વા ચ દંડવદ્ભુમૌ સત્યદેવં પુનઃ પુનઃ ॥

તતસ્તુષ્ટઃ સત્યદેવો દીનાનાં પરિપાલકઃ ॥૩૬॥

અને શ્રી સત્યદેવને વારેઘડીયે હાંડ જેવા નમ-
સ્કાર કરવા લાગ્યો ત્યારે શ્રી સત્યદેવ જે દીનજનોને
પાળવાને સમશેર ફેરવનારા છે તે સંતુષ્ટ થયા. ૩૬

જગાદ વચનં વ્યોગ્નિ કૃપયા ભક્તવત્સલઃ ॥

ત્યક્ત્વા પ્રાસાદંતે કન્યાપતિ દ્રષ્ટું સમાગતા ॥૩૭॥

આકાશમાંથી ગંભીર વાણીથી સાધુવાણિયાને
ભક્ત વત્સલ ભગવાન કૃપાથી કહેવા લાગ્યા કે “અરે
હે સાધુવાણીયા ? તારી કન્યા માફ પુજન કરીને
પ્રસાદ વગર પોતાના સ્વામીને જેવાને મોહથી ઉતા-
વળ થકી આવી.

અતોઽદૃષ્ટોઽભવત્તસ્યાઃ કન્યકાયા પતિધ્રુવમ્ ॥

ગૃહં ગત્વા પ્રસાદં ચ મુક્ત્વા સા યતિ ચત્પુનઃ ॥૩૮॥

આ કારણથી એનો સ્વામી આ સમુદ્રમાં અદ્રશ્ય
થયો છે એમાં કાંઈ સંદેહ નથી તે માટે જે
એ ઘેર જઈ પ્રસાદ ખાઈ પાછી આવશે.

લબ્ધમર્ત્ત્રીં સુતા સાધૌ ભવીષ્યતિ ચ સંશયઃ ॥

કન્યકા તાવશં વાક્યં શ્રુત્વા ગગનમંડલાત્ ॥ ૩૯ ॥

તો આ તારી કન્યા તેના સ્વામીને બેસે એમાં લગારે
પણ તું સદેહ માનીશ નહિ.”

ક્ષિપ્રં તદા ગૃહં ગત્વા પ્રાસાદં ચ બુભોજ સા ॥

સા પશ્ચાત્પુનરાગત્ય દર્શનં સજનં પ્રતિમ્ ॥ ૪૦ ॥

એવા આ શરીર આકાશમાંના વાક્યો સાંભળતાં
વારજ કલાવતી જલદીથી પોતાને ઘેર જઈ પ્રસાદ
ખાઈ પાછીઆવતાં પોતાનોસ્વામી તેને નજરેપડ્યો.

તતઃ કલાવતી કન્યા જગાદે પિતરં પ્રતિ ॥

ઇદાનિ ચ ગૃહં યાહિ વિલંબં કુરુષે કથમ્ ॥ ૪૧ ॥

તે પછી આ કલાવતી કન્યા પોતાના બાપને કહે
છે કે “હે તાત હવે જલદી આપ ઘેર પધારો શામાટે
વિલંબ કરોછો ૪૧

તદ્દૃષ્ટ્વા કન્યકાવાક્યં સંતુષ્ટોમુદ્રણિક્ષુતઃ ॥

પૂજનં સત્યદેવસ્ય કૃત્વા તત્ર વિધાનતઃ ॥ ૪૨ ॥

એવું કન્યાનું મધુર ભાષણ સાંભળીને
સાધુવાણીયો આનંદ પામ્યો અને વિધીવિધાનથી
શ્રી સત્યદેવનું પુજન કર્યું. ૪૨

ઘનૈર્બધુઘનૈઃ સાર્ધં જગામ નિજમંદિરામ્ ॥

પૌર્ણમાસ્યાં ચ સંક્રાતૌ કૃતવાન્સત્યપૂજનમ્ ॥૪૩॥

અને ઘણું ધન અન પોતાના સગાંવહાલાં ઇષ્ટમીત્ર સાથે ઘેર આવ્યો. અને તે પછી દરેક પુનમે સુર્ય સંક્રાંતિના દિવસે શ્રીસત્યદેવનું પુજન કરતો હતો. **इह लोके सुखं भुक्त्वा चांते सत्यपुरं ययौ॥४४॥**
તે થઈ એ સાધુવાણીયો આ મનુષ્ય લોકમાંના સર્વ સુખ ભોગવી અને મરણ પછી શ્રીસત્યપુરના વિષે ગયો. ૪૪

इति सत्यनारायणकथायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

अध्याय ५ मो.

॥ सुत उवाच ॥

अथान्यच्च प्रवक्ष्यामि शुणुध्वं मुनिसत्तमाः ॥

आसीतुंगध्वजो राजा प्रजापालनतत्पर ॥ १ ॥

મુતજી કહે છે કે હે મુનીશ્રેષ્ઠ શ્રીસત્યદેવ વિષે એથી પણ બીજો એક ઇતિહાસ કહું છું તે સાંભળો. પુર્વે તુંગ ધ્વજ નામનો રાજા પ્રજાનું પાલન કરવાને તત્પર એવો હતો.

प्रसादं सत्यदेवस्य त्यक्त्वा दुःखमवाप सः ॥

एकदा स वनं गत्वा हत्वा बहुविधान्पशून् ॥२॥

સત્યનારાયણની કથા.

એ રાજાએ શ્રીસત્યદેવનો પ્રસાદ આપ્યો આ દોષથી ઘણોજ દુઃખ પામ્યો તે એક દિવસે તે રાજા હરણનો શિકાર કરવા વનમાં જઈ ઘણા પક્ષને મારી. ૨

આગત્ય વક્રમલં ચ દૃષ્ટ્વા સત્યસ્ય પૂજનમ્ ॥
ગોપાઃ કુર્વંતિ સંતુષ્ટાઃ ભક્તિયુક્તાઃ સર્વાંધવાઃ ॥૩॥

એક વડના ઝાડ નજીક આવ્યો અને શ્રીસત્ય-
દેવનું પુજન થતું તેણે જોયું આ પુજન ગોપગણ
એટલે ગોવાળીઆ સર્વે પોતાના ભાઈબંધો સાથે
ભક્તિથી કરતા હતા. ૩

રાજા દૃષ્ટ્વા તુ દર્ષેણ ન ગત્વા તં નનામ સઃ ॥
તતો ગોપગણા સર્વે પ્રસાદં નૃપસન્નિધૌ ॥૪॥

તે જોઈને પણ રાજા તેમની પાસે ગયો નહિ
તેમ દુરથી તેણે નમ્રતાથી નમસ્કાર કર્યા નહિ, તો
પણ એ ગોપગણોએ પુજા કર્યા પછી પ્રસાદ રાજા
ની પાસે મુક્યો. ૩

સંસ્થાપ્ય પુનરાગત્ય ભુક્ત્વા સર્વં યથોપ્સિતમ્ ॥
તતઃ પ્રસાદં સત્યંજય રાજા દુઃસ્વમવાપ સઃ ॥૫॥

બધા પાછા આવ્યા અને પ્રસાદ ખાઈ પરમ
આનંદમાં રહ્યા આણીગમ રાજાએ પ્રસાદ ન લેતાંજ

પામ્યા.

તસ્ય પુત્રશતં નષ્ટં ધનધાન્યાદિકં ચ યત્ ॥

સત્યદેવેન તત્સર્વં નાશિતં મમ નિશ્ચિતમ્ ॥૬॥

તેના સો પુત્રો મરી ગયા ધન ધાન્ય ઇત્યાદી
જે કાંઈ હિતું તે બધું જતું રહ્યું ત્યારે તે રાજાને
મનમાં વિચાર ઉત્પન્ન થયો કે, મારું આ સર્વ
શ્રી સત્યદેવેજ નિશ્ચય હરણ કર્યું છે ૬

અતસ્ત્રવ ગच्छामि यत्र देवस्य पूजनमः ॥

मनसा तुं विनिश्चत्य ययौ गौपालसंनिधा ॥૭॥

એ માટે હવે જ્યાં શ્રીસત્યદેવનું પુજન હશે ત્યાં હું
જઈશ. એવું મનમાં લાવીને રાજા ગોપગણ પાસે આવ્યો
તતોઽસા સત્યદેવસ્ય પૂજાં ગોપગણૈઃ સહ ॥

भक्तिश्रद्धान्वितो भुत्वा चकार विधिता नृप ॥૮॥

અને ભક્તિથી એ ગોપગણ સાથે શ્રીસત્યદેવનું
પુજન કરવા લાગ્યો. ૮

सत्यदेवप्रसादेन धनपुत्रान्वितोऽभवत् ॥

इह लोके सुखं भुक्त्वा चांते सत्यपुरं ययौ ॥૯॥

તે પછી શ્રીસત્યદેવના પ્રસાદથી એ રાજા ધન
તથા પુત્રવાન થયો અને તે રાજા મનુષ્ય લોકમાં સર્વ
સુખ ભોગવીને અંતે સત્યપુરના વિષે ગયો ૯

य इदं कुरुते सत्यव्रतं पर

शृणोति च कथां पुण्यां भक्ति-मुक्तफलप्रदामः॥१०॥

આવું ધણું દુર્લભ ! સત્યનારાયણનું વ્રત છે જે કોઈ સ્વીકારે છે ; થવા જે કોઈ ભક્તિ-પુર્વકણ્ય અને ફળ આપનાર આવી આ શ્રી સત્યનારાયણની કથા સાંભળે છે.

धन धान्यादिकं तस्य भवेत्सत्यप्रसादतः ॥

दरिद्रो लभते वित्तं बद्धो मुच्येत बंधतोत् ॥११॥

તેને ભગવાન શ્રીસત્યદેવનાપ્રાસાદથી ધન-સંપત્તી પ્રાપ્ત થાય છે. દરિદ્ર હોય તેને ધનનો લાભ થાય છે. બંદિખાને પડ્યો હોય તો તે તેથી મુક્ત થાય છે. ૧૧

भीतो भयात्प्रमुच्येत सत्यमेव न संशयः ॥

ईप्सितं च फलं मुक्त्वा चांते सत्यपरं व्रजेत् ॥१२॥

જેને ભય પ્રાપ્ત થયું હોય તો તે ભયથી મુક્ત થાય છે એમાં કાંઈપણ સંદેહ નથી શ્રી સત્ય દેવનું વ્રત કરનાર માણસ આ લોકના વિષે સર્વે સુખ ભોગવીને અંતે સત્યપુર એટલે વૈકુંઠમાં જાય છે. ૧૨

इति व कथितं विप्राः सत्यनारायणव्रतमः ॥

यकृत्वा सर्व दुखेभ्यो मुक्ता भवति मानवः॥१३॥

યણુની કથા.

સોનક આદિ રૂપી ? આ
યણુનું વૃત કર્યા થકી માણસ
સર્વ દુષ્ઠ થકી મુક્ત થાય છે. ૧૩.

વિશેષતઃ કલિયુગે સત્ત્વ ફલપ્રદા ॥

કચિત્કાલં વદિષ્યંતિ ન ત્યમીશં તમેવ ચ ॥૧૪॥

તેમાં મુખ્યત્વેકરીને આધારકલીયુગમાં ફળ આપ-
નાર આ સત્યનારાયણને (સત્યધર્શ) એવું કહે છે. ૧૪

સત્યનારાયણં કેચત્સત્યદેવ તથાપરે ॥

નાનારૂપવરો ભુત્વા સર્વેષામીક્ષિતપ્રદઃ ॥૧૫॥

કોઈ સત્યનારાયણ કહે છે. કોઈ સત્યદેવ કહે છે. શ્રી
સત્યદેવ ભગવાન અનેકરૂપે ભક્તોની ઇચ્છાપૂર્ણ કરે છે

ભવિષ્યતિ કલ્હૌ સત્યવ્રતરૂપી સનાતનઃ ॥

ય ઇદં પઠતે નિત્યં શુણોતિ મુનિસત્તમાઃ ॥

સત્યં નિશ્ચયંતં પાપાનિ સત્યદેવ પ્રસાદતઃ ॥૧૬॥

આ સત્યનારાયણ વૃત કથાનો જ કોઈ નીત્ય
પાઠ શ્રવણ કરે શ્રી સત્યદેવના પ્રસાદથી સર્વ
પાપો જતાં રહે છે.

इति श्री सत्यनारायणकथायां पंचमोऽध्याय ॥ ५ ॥

श्री सत्यनारायणपणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

જય કમળા સ્વામી જય .

સત્યનારાયણ સ્વામી (૨) વીહુ

બિન્ન બિન્ન રૂપ ધરેલ ભકતો.

પ્રતાપ પ્રસર્યો પ્રભુ તવ (૨) જગતું

સુંદર રૂપ સ્વરૂપ પ્રભુ અમને ખ્યાર

દર્શન કરવા નિત્યે, (૨) મન દોડે માફ.

ગાયે ગુણ અપાર, શુક શૌનક આદી,

પ્રભુ.

મહિમા મહિમા મોટો, (૨) સર્વે બ્રહ્માદિ.

જય.

ગરૂડાસન પરદેવ શોભો, સુખરાશિ,

પ્રભુ.

સહાય સર્વની કરવા. (૨) તત્પર અવિનાશી.

જય.

આ કળી કાળે આપ છો પ્રત્યક્ષ સદા,

પ્રભુ

કૈ હીનને દર્શન દધ, (૨) કરવા સુખ મુદા.

જય.

શતાનંદનું કાર્ય પ્રેમે પુર્ણ કર્યું,

પ્રભુ.

ધનસંપત્તી સઘળીદઈ (૨) વિપ્રનું કાર્ય સંપૂર્ણ,

જય.

કઠીયારાના નાથ કોડે કષ્ટ હર્યા;

પ્રભુ.

દુઃખ દરિદ્ર હઠાવી, (૨) ભીલનાં ભાગ્ય ફર્યા,

જય.

ઉદકામુખ મહિપતિની લજ્જાને રાખી,

પ્રભુ.

ભદ્રશીલાને ભાવે, (૨) સ્નેહ સાંકળ નાંખી,

જય.

પ્રભુ.

જય.

હઈ પ્રીતે,

પ્રભુ.

) સહાય થયા નિત્યે,

જય.

નંગદેવજ આલ્યો,

પ્રભુ.

નલ્યો (૨) હરીએ લઈ તાલ્યો. જય.

શ થયો અનાદરથી.

પ્રભુ.

૧ લીધો તવ (૨) શુભ થયું શ્રીવરથી, જય

અનંક એવા લકતો તાર્યા ભાવ થકી, પ્રભુ.

અમને પણ અર્પોને (૨) સત્યદેવા સુમતિ જય.

સર્વ રક્તિત ગર્વેશ દશ દીશ રહી જામી પ્રભુ.

જગદામીભયપામી (૨) જરી રહી નહિ જામી. જય.

અલ્પ ઉધારણુ કારણુ નિષ્કામી પ્રભુ.

ખલ્લદામી સહુદામી (૨) મતી મતી નવ પામી જય.

પ્રેમ થકી જે લકત સત્યનારાયણુ સેવે પ્રભુ.

શ્રીઆયુષ્ય કીર્તીસુત (૨) જગપતિ સુખદેવે, જય.

કથા શ્રવણુ કરી લકત આ આરતી મારે પ્રભુ.

કેંક જન્મના પાપો (૨) પ્રલે તો થારે જય.

શરણાંગત શ્રીદેવ સત્યનારાયણુ પ્રભુ.

છગનલાલ માયે છે (૨) લકિતભાવ સળ. જય.

